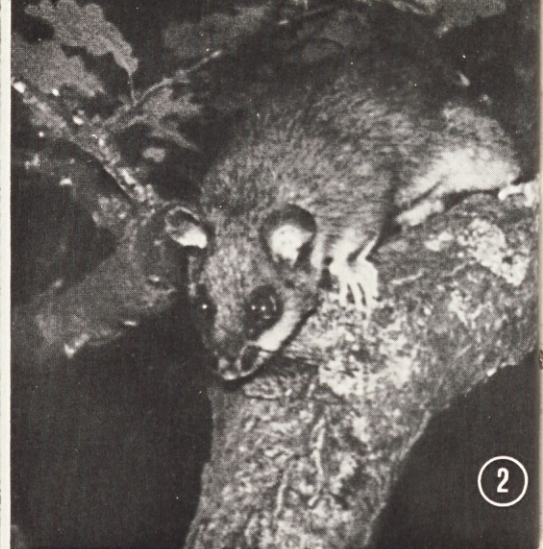

LOVEC

glasilo Lovske zveze Slovenije

September 1979 **9**

Lovec

glasilo Lvske zveze Slovenije,
revija za lovstvo

letnik LXII., št. 9

september—kimavec 1979

Lovca izdaja Lovska zveza Slovenije.

Tiska ga Tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani.

Glavni urednik: Tone Svetina

Odgovorni urednik in urednik: France Cvenkel

LOVEC izide praviloma vsak mesec.

Prva številka letnika izide
v začetku leta, v januarju.

Po mnenju Republiškega sekretariata
za prosveto in kulturo SRS, št. 421-2/72,
je LOVEC oproščen prometnega davka.

Ta številka je izšla v 20 300 izvodih.

Letni prispevek zveze lovskih druin
Lovski zvezi Slovenije, v katerem
je vračunana tudi naročnina (177,37 din)
za glasilo Lovec, je po članu 300 din.

Za druge člane je letna naročnina
250 din, za inozemstvo 400 din.

Posamezna številka 20 din.

Naročnino je treba plačati vnaprej
na žiro račun Lovske zveze Slovenije.

Vse gradivo za objavo
pošiljajte Uredništvu glasila Lovec,
Zupančičeva 9 — p. p. 505,
61001 Ljubljana. Telefon (061) 21 245
in 21 819. Nenaročenih rokopisov
in slik ne vračamo.

Cene malim oglašom:

do 15 besed 60 din, od 15 do 25 besed
80 din, od 25 do 30 besed 180 din.
Za vsako nadaljnjo besedo 8 din.

Za člane lovskih organizacij
v SR Sloveniji velja polovična cena.

Male oglase je treba
plačati vnaprej na žiro račun
Lvske zveze Slovenije:
50101-678-47158.

IZ VSEBINE:

BARVNA SLIKA
NA NASLOVNI STRANI:

Jelen »dvori« košuti

Foto Ivan Mikec, Diana

SLIKE NA DRUGI STRANI OVITKA:

1. V ruku v snežniških gozdovih

Foto Jurij Pesjak

2. Noč je polha zvabila po želod

Foto Ilja Popit

3. Košuta na paši

Foto Janez Černač, Diana

4. Jelenje tele prihaja na jaso

Foto Janez Papež, Diana

5. Pižmovka se odpravlja na potep

Foto Konrad Mlinar

Ciril Štrumbelj	262	Razmišljanje ob jelenjem ruku
Janez Černač	265	Diana — nosilec kulturnih in propagandnih dejavnosti
Stane Valentinčič	267	Bolezni divjadi, vloga in naloga lovcev in lovskih organizacij
Angelos Baš	271	Vraža, da hudič polhe pase
Peter Vovk	273	Ujel me je dež
Janko Perat	275	Jelen, ki ga nisem uplenil
Po lovskem svetu:	278	Naselitve risov v letih od 1970 do 1978 — Janez Čop
Lovska organizacija:	282	Tečaj in izpit za lovske čuvaje v Cerknici — L. Mikše
Jubilanti:	285	Enkratno doživetje — J. Papež
Fotokino klub Diana:	286	
V spomin:	286	
	287	Tone Prestor
Lovski oprtnik:	288	O povečanem odstrelu. — R. Mernik
Lovska kinologija:	289	Tekma in PNZ na krvnem sledu pri Stari cerkvi — M. Kelih
Šaljive:	290	

V tem mesecu zakon dovoljuje lov na vso nezaščiteni divjad (lisica, pižmovka, siva vrana, sraka, šoja) in na tu navedeno ter prikazano divjad. Če je seveda odstrel planiran in lovska organizacija (LD, ZLD, LZS, OZD) s svojim sklepom lovne dobe na kako divjad ni skrajšala oziroma lova ni povsem zabranila.

navadni jelen-samec
in
jelen damjek-samec

košuta navadnega jelena in tele
ter
damječa košuta in tele

divji prašič
Vodeča svinja je zaščiteni!

srnjak

srna in mladič

mufion oven
in
mufionka ter jagnje

gams kozel

gamska koza
in mladič

jazbec

polh
od 25. 9.

njivska gos

mlakarica, črna lisica,
regeljč, kreheljč

fazan

poljska jerebica

Na okuženem in neposredno ogroženem območju
s steklino je dovoljeno odstreljevati zveri vseh
vrst v neomejenem številu. Uplenitelji pa so
obvezno dolžni izvajati zlasti 13. in 14. točko
odredbe o zatiranju stekline (Lovec, št. 1 —
januar 1979, na 6. strani).

gozdni jereb —
petelin

golob grivar,
grlice

veliki ključnač
in kozica

kragulj
in skobec

11. IX. vzhod ob 5.35 in zahod ob 18.23

26. IX. vzhod ob 5.53 in zahod ob 17.53

☺ = 6. IX.,

☾ = 13. IX.,

☀ = 21. IX.,

☾ = 29. IX.

Razmišljanje ob jelenjem roku

Ciril Štrumbelj

Doživeti jelenji rok — pomeni lovcu pa tudi prenekateremu drugemu ljubitelju narave nekaj posebnega. Kdor ga je doživel le enkrat v vsej njegovi polnosti, ga ne bo nikoli pozabil. Zato se v septembru zbudi v njem čuden nemir. Jelenji rok hoče znova doživeti, znova slišati mogočen glas jelena, ki vabi tekmece na boj za košute.

Toda v septembru, ko se največ govori o jelenih, je prav, da pomislimo tudi na manj prijetne stvari. Lov sam v prvotnem pomenu besede že dolgo ni več dobrina, ki bi nam bila dana sama po sebi. Kolikor bolj posegamo v naravo, toliko bolj se tega zavedamo. Za obstoj divjadi je namreč treba marsikaj storiti in marsikaj žrtvovati. To je obveznost ne le lovcev, ampak tudi drugih uporabnikov prostora. In če pri tem prizadevanja niso usklajena, krajši konec vedno potegne divjad.

Vprašanja, ki se pojavljajo ob vedno bolj napetem izkoriščanju prostora, več ali manj poznamo: vedno več nas je, vedno več zemlje je pozidane ali prepredene s cestami, vedno več površin je izgubljenih za divjad.

Toda tudi iz teh predelov, kjer ima divjad še svoje »pravice«, hočemo »potegniti« vedno več: hočemo čim večje hektarske »donose«, hočemo visoko »produktivne« gozdove, hočemo mnogo divjadi... V gozdove hodi vedno več ljudi, miru je vedno manj. Divjad na takšno početje različno reagira. Nekatere vrste izginjajo, ker se novemu stanju ne morejo prilagoditi (poljska jerebica, divji petelin, poljski zajec...). Nekatere divjad pa se prilagaja in številčno ne nazaduje. Med tako divjad spada navadni jelen. Vendar se tudi njemu pogoji slabšajo z omejevanjem življenjskega prostora in z manjšo ponudbo hrane, kar se odraža na okolju (škoda) ali pa na živalih samih (upadanje telesne teže in drugo).

Priča smo sporom in spopadom med uporabniki prostora. Prav jelenjad je največkrat »krivec«. Spričo kopice

želja in potreb je nujno, da bi le-te na nek način uskladili. Prostorski načrti so torej nujnost. Usklajevanje v okviru lovskogojitvenih območij napreduje le ponekod. Rezultati usklajevanj so dogovori, sprejeti dogovori pa pomenijo dolžnosti in obveznosti vseh s sicer različnimi interesi. Družba je gospodarjenje z divjadjo zaupala lovskim organizacijam. Bodimo pošteni in skušajmo tokrat pomesti pred svojim pragom. Ali drugače: ali smo po naši plati storili vse, kar moremo, moramo in znamo?

V ustavi smo zapisali, da divjad spada med dobrine posebnega družbenega pomena. Določilo Zakona o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč je jasno: divjad je treba gojiti v primernem številu in strukturi. Tudi skrb za ohranjanje in izboljševanje naravnega okolja je zakonska zahteva. Odstreljevanje divjadi je poverjeno lovcem. Vzdrževanje, ohranjanje in izboljševanje naravnega okolja pa je naloga vseh uporabnikov prostora.

Lovci so lahko v marsičem pobudniki in prispevajo tudi s svojim delom. V več krajih to tudi so in njihovo delo je tudi (bolj ali manj) učinkovito.

Jelenjad se je v zadnjem desetletju v SR Sloveniji močno razširila. Iz objavljene statistike je razvidno, da smo v lov. letu 1977/78 odstrelili 2762 jelenjadi, kar pri poprečnih težah (tele — 40 kg, košuta — 65 kg, jelen — 120 kg) pomeni približno 210 ton divjačine (mesa). Po količini divjačine jo v SR Sloveniji prekaša samo srnjad. (V lov. letu 1977/78 je bilo v Sloveniji uplenjene 26013 srnjadi.) Odstrel srnjadi kakor tudi jelenjadi je iz leta v leto še vedno v porastu.

Jelen je velika žival in je zaradi tega zahteven tako glede hrane kakor tudi življenjskega prostora. Zlasti v kritičnem času (zima) je obstoj jelenjadi močno odvisen od razpoložljive hrane. Če se skušamo dogovoriti, kje v SR Sloveniji ima jelenjad pogoje za obstoj (upoštevajoč seveda tudi druge uporabnike prostora), se često zatakne že med samimi lovci. Vsi jo hočemo imeti. Do velikih neskladij tudi prihaja, ko gostoto skušamo uskladiti z zmogljivostmi okolja.

Vnaprej določeni napotki za gostoto divjadi v nekem okolju so lahko le za orientacijo. Gostota divjadi se spreminja in je na določenem prostoru skoraj nikoli točno ne moremo ugotoviti. Moremo pa ocenjevati številčnost divjadi in jo tudi kontrolirati po vplivu divjadi na okolje in obratno. Gre torej za neprestano nadzorovanje in zasledovanje stanja. Pri tem pa nam mora biti seveda jasno, da je divjad le eden izmed dejavnikov, ki vplivajo na okolje. Zato je reguliranje gostote le eden izmed činiteljev usklajevanja.

V praksi se za stanje divjadi zanimajo poleg lovcev tudi drugi uporabniki prostora, vendar šele takrat, ko v okolju nastaja škoda. Malo pa se zanimajo ali sploh ne, če na-

Jelen iz kočevskih revirjev

Foto J. Černač, Diana

staja škoda na divjadi. Pri usklajevanju med uporabniki prostora, če gre za odstrel divjadi, nelovce zanima predvsem le število. Odstrel po strukturi (starosti, spolu, kakovosti) pa je prepuščen lovcem. In prav na tem področju smo marsikje še šibki. Vse premalo upoštevamo biološke značilnosti jelenjadi. Če hočemo izpolnjevati zakonsko določilo o strukturi, potem ni vseeno, kako posegamo v populacijo jelenjadi. Vsaka vrsta ima svoje značilnosti, tako tudi jelenjad. Preveč radi se pogovarjamo le o trofeji — rogovju, vse drugo zanemarjamo. Divjadi kake vrste že lahko zagotovimo obstoj, če poleg vzdrževanja njenega okolja zagotovimo z odstrelom pravilno strukturo. Naravni regulatorji (mesojedi, zima...) v večjem delu Slovenije nimajo večjega vpliva. Pravilno poseganje v populacijo je pomembno še zlasti takrat, ko je odstrel velik. Že laik lahko izračuna, kaj bi se zgodilo z jelenjadjo, če bi streljali le zrele jelene in stare ko-

šute. Postavili bi vse skupaj na glavo. Če pa posnemamo naravo in to hočemo, potem moramo ustrezno posegati v vse starostne razrede in oba spola. Pri jelenjadi moramo od celotnega planiranega števila za odstrel odstreliti vsaj polovico telet in enoletnih živali obeh spolov, ostalo pa enakomerno porazdeliti na živali drugih starosti. To načelo moramo upoštevati tudi pri parkljanju divjadi drugih vrst. Tudi nekateri trmasti gamsarji ne bi smeli mimo tega in se izgovarjati na zimo, češ bo že ona namesto njih to uredila. Kot pribito velja, da jelenu raste rogovje vsaj 10 let in to dokaj enakomerno. Lahko rečemo: čim starejši je jelen, močnejše rogovje ima, pa tudi čim težji je po telesu, težje rogovje nosi. Razmeroma dolga je doba 10 let in malo jelenov tako starost dočaka. V tem je pa tudi odgovor, zakaj ni močnejših jelenjih rogovij. Njih nosilce prezgodaj postrelimo! Grenko, a resnično! To je tisto, kar počenjamo lovci sa-

mi. Za obstoj vrste je manj škoda mladiča kakor odrasle, telesno razvite živali. Zato s prevelikim odstrelom zrelih živali, namesto mlajših, škodimo ustreznemu razvoju vrste in tudi sebi, saj imamo zato slabše trofeje. Vse preveč pade jelenov, starih od 5 do 10 let!

Pri odstreleu košut in telet velja ocnjevati telesno razvitost! V naravi je obstojnejši tisti, ki je telesno močnejše razvit, težji. Pri tem se mnogokrat greši, dostikrat zaradi pomanjkanja izkušenj. Mnogokrat »lovca« odstreli košuto-mater in tele ostane samo. Velja naj pravilo: najprej tele, nato košuto, nikoli obratno! Če ostane tele samo, se slabo razvija. Tele hodi z materjo pač zato, ker jo rabi za pravilen razvoj. Kar pri razvoju v mladosti zamudi, nikoli več ne nadomesti! Sicer pa to pravilo velja pri vseh živih bitjih. Lovci se pač najraje pogovarjamo o rogovju. Če bi teleta in košute nosile rogovje, potem bi boljše odstre-

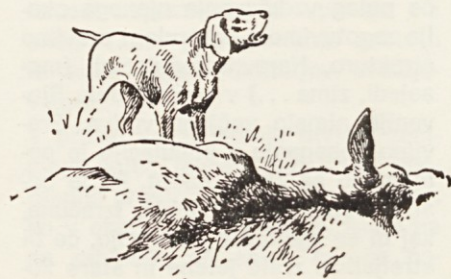
Odstrel in pomladanski stalež jelenjadi (navadni jelen) v loviščih lovskih družin in lov. gospodarskih organizacij SR Slovenije
Iz statistike LZS

Zveze lovskih družin (ZLD)	Odstrel v lov. letu 1977/78 (od 1. 4. 1977 do 31. 3. 1978)				Pomladanski staleži 1978		
	jeleni	košute	teleta	jelenjad skupaj	jeleni	košute	jelenjad skupaj
Bela krajina	50	23	9	82	137	82	219
Celje	14	8	2	24	69	73	142
Gorenjska	26	34	22	82	125	161	286
Gorica	9	7	4	20	99	74	173
Gornja Radgona	—	—	—	—	—	—	—
Idrija	1	1	—	2	3	7	10
Kočevje	135	155	88	378	730	770	1500
Koper	10	4	3	17	44	55	99
Ljubljana	99	73	45	217	147	459	606
Ljutomer	—	—	—	—	—	—	—
Maribor	18	16	6	40	170	117	287
Notranjska	80	104	94	278	200	370	570
Novo mesto	27	15	9	51	228	163	391
Posavje	5	3	2	10	20	60	80
Postojna	85	78	70	233	240	280	520
Prekmurje	23	5	2	30	—	—	—
Ptuj	—	—	—	—	—	—	—
Zasavje	2	2	2	6	28	26	54
Skupaj:							
1977/78 — 1978☆	584	528	358	1470	2240☆	2697☆	4937☆
1976/77 — 1977△	482	436	315	1233	1928△	2470△	4398△
1975/76 — 1976○	272	328	190	890	1623○	2295○	3918○
Lov. gospodar. organizacije	jeleni	košute	teleta	jelenjad skupaj	jeleni	košute	jelenjad skupaj
Fazan	3	—	—	3	4	4	8
Jelen	94	170	185	449	300	600	900
Kompas	16	4	6	26	35	45	80
Kozorog	37	53	51	141	116	126	242
Ljubljanski vrh	8	17	15	40	20	60	80
Medved	151	195	160	506	450	550	1000
Pohorje	40	29	14	83	39	36	75
Prodi	—	—	—	—	4	1	5
Triglav	6	3	—	9	20	26	46
Žitna gora	10	12	13	35	30	50	80
Skupaj:							
1977/78 — 1978☆	365	483	444	1292	1018☆	1498☆	2516☆
1976/77 — 1977△	273	420	338	1031	799△	1054△	1853△
1975/76 — 1976○	251	344	223	818	237○	273○	1643○
Skupaj ZLD in lovsko-gospodarske organizacije							
1977/78 — 1978☆	949	1011	802	2762	3258☆	4195☆	7453☆
1976/77 — 1977△	755	856	653	2264	2727△	3524△	6251△
1975/76 — 1976○	623	672	413	1708	1860○	2568○	5561○

Opomba: Označena števila pomenijo: ☆ stalež spomladi 1978, △ stalež spomladi 1977, ○ stalež spomladi 1976

ljevali. Izbirni odstrel po obliki in teži rogovja temelji na znani zakonitosti o razvoju rogovja. V zadnjem času skušamo poleg oblike, kot merila pri odstrelu, uveljaviti tudi težo rogovja. Glede odstrela po starosti in spolu, lahko rečemo, da isto načelo velja za vsa okolja v SR Sloveniji. Glede izbirnega odstrela po teži in obliki rogovja pa tega ne moremo trditi, ker sta moč rogovja in telesna razvitost odvisni od okolja.

Da, jelen je velika žival. Tega se moramo zavedati zlasti pri tako imenovanih biotehničnih ukrepih. Če se omejimo samo na to, kar lovci zmoremo s svojim delom, potem velja omeniti vzdrževanje pasišč za jelenjad. Vzdrževanje pa pomeni čiščenje, trebljenje, gnojenje in košnjo. Če hočemo zares kaj pomembnega storiti za jelenjad, potem se pogovarjamo o površinah v hektarjih, ne le v arih! Sicer pa, karkoli storimo, nekaj le odvrne! Tudi pri odločitvah za zimsko krmljenje, ki naj temelji predvsem na domači hrani (seno, pridelano na pasiščih), računajmo z velikimi količinami (več tisoč kg na enem mestu). Prinašanje sena v koših v krmlnice za jelenjad, ko zapade sneg, je bolj reklama kakor pa pomoč tej divjadi! Še bi lahko naštevali obveznosti, ki jih imamo do jelenjadi in druge divjadi. Če gledamo na lov v tej luči, potem je lov vse prej kakor le puška na rami. Lov zahteva znanje, zavest, odpovedovanje in resno delo! Ali se tega zaveda vsak, ki ima priložnost loviti v roku?

Diana – nosilec kulturnih in propagandnih dejavnosti

Janez Černač

Letos je imel Fotokino klub DIANA dve seji skupščine, na katerih smo sprejeli nove naloge, kar je gotovo zanimivo za vse člane in za lovsko organizacijo.

Prva seja je bila 27. februarja 1979. Na njej smo temeljito pregledali lanskoletno delo na področju založništva, razstavne dejavnosti ter vzgoje in izobraževanja. Sprejeli smo tudi zaključni račun. Opravljeno je bilo obsežno delo tako v sekcijah kakor tudi v skupnih akcijah. Le kino dejavnosti tudi v tem letu nismo uspeli premakniti vzporedno s fotografsko.

Sprejeli smo predlagani program dela za leto 1979 in se posebej obsežno posvetovali o težnjah po dopolnitvi foto in kino dejavnosti kluba še z likovno in besedno umetnostjo. (Program je razložen v članku: DIANA — nosilec kulturnih in propagandnih dejavnosti).

Na tej seji skupščine smo prvič podelili najvišja priznanja kluba za društveno dejavnost: bronaste kipce DIANA S KOŠUTO. Dobili so jih:

Sekcija FKK DIANA pri Zvezi lovskih druženj Prekmurje v Murski Soboti za sodelovanje z lovskimi organizacijami in šolami.

Bojan Škrk, podpredsednik skupščine Lovske zveze Slovenije in predsednik sveta za vzgojo, izobraževanje in propagando LZS, za pomoč klubu in za zvezo med klubom ter lovsko organizacijo.

Rajko Kopavnik za delo pri prireditvah Fotokino zveze Slovenije v Slovenj Gradcu in v sekciji Slovenj Gradec.

Ivan Mikec-Mitja za zamisel in ustanovitev kluba, kot njegov prvi predsednik in za zasluge na področju založniške dejavnosti, kar omogoča financiranje vseh drugih dejavnosti.

Seje se je udeležil kot gost Bojan Škrk, podpredsednik skupščine LZS. Veljka Varičaka, ki je bil tudi navzoč, smo izvolili za zastopnika kluba v mednarodni lovski organizaciji CIC, za povezavo s komisijo za lovsko fotografijo.

Druga seja skupščine je bila 20. junija 1979. Izvolili smo nov izvršni odbor — sedaj predsedstvo — in sprejeli spremembe statuta. Pri kandidiranju je veljalo načelo, da naj bo po možnosti v predsedstvu zastopan iz vsake sekcije po en član, zaradi boljše povezave in sodelovanja s sekcijami, ki so po vsej Sloveniji. Novi predsednik kluba je **Tone Svetina**, ki je že na tej seji skupščine dal nove pobude in ideje o bodočem delu kluba.

Spremembe o bodoči usmeritvi kluba so upoštevane v novem statutu. Bistve-

na sprememba je v tem, da bodo v klubu vključeni tudi slikarji, kiparji, pisatelji, kasneje pa morda še glasbeniki, skratka umetniki, ki dobivajo motive za svojo ustvarjalnost v življenju divjadi.

Druge seje skupščine sta se kot gosta udeležila predsednik in podpredsednik skupščine LZS Lojze Briški in Bojan Škrk.

Člani kluba upamo in želimo, da bo nova in razširjena dejavnost naletela na zanimanje in podporo tako v lovskih kakor umetniških krogih.

Od prve ideje o organiziranem delu ljubiteljev lovske fotografije do sedanje obsežne dejavnosti DIANE je preteklo le nekaj let; ustanovni občinski zbor Fotokino kluba Diane je bil 9. 2. 1973. V tem razmeroma kratkem času smo že večkrat menjali, predvsem pa dopolnili in razširili našo organizacijo, dejavnost in akte, saj mora biti organiziranost primerena nalogam, ki so pred nami. Preobsežna organizacija brez primerne obsega nalog bi bila gotovo nesmiselna. Samo harmonična rast organizacije in nalog ter dejavnosti je racionalna in smiselna.

Organizacija je kot čaša, ki jo je treba izoblikovati, zbrusiti, jo negovati in čuvati, saj jo že majhna nerodnost lahko razbije.

Ob pripravah na letno skupščino smo prišli do ugotovitve, da je ponovno čas za dopolnitev organiziranosti in za popravilo aktov. Zato smo se odločili, da bo ta skupščina namenjena organizacijskim in kadrovskim spremembam. Rast našega kluba se odraža že v tem, da je za začetek zadoščala miza za štiri osebe za občasna srečanja, sedaj pa imamo v adaptaciji svoje prostore z več kakor štiridesetimi kvadratnimi metri površine v središču mesta. Taki prostori so postali v tej fazi našega dela nujnost. Iz utesnenosti in odvisnosti bomo stopili v urejene lastne prostore za klubsko dejavnost s sodobno temnico. Imeli bomo prostore za neodvisno izvajanje založniške dejavnosti, za arhiviranje in skladiščenje vsega potrebnega. Ti prostori bodo klubu gotovo dali nov polet in sproščeno delovanje.

Smo komaj na začetku uresničevanja ideje tovariša Toneta Svetine o razširitvi članstva in s tem dejavnosti kluba na vse zvrsti umetnosti, ki črpajo za svojo ustvarjalnost motive iz živalskega sveta in prirode. Nekaj umetnikov je že pristopilo, vendar je potrebno za široko akcijo pripraviti premišljen program in reorganizacijo kluba.

Diano naj sestavljajo tri enakopravne obravnavane dejavnosti:

1. fotografija in film,
2. likovna umetnost (slikarstvo in kiparstvo),
3. besedna umetnost.

Sedaj imamo in razvijamo šele prvo dejavnost in to le fotografijo. Tu je

Bojan Škrk, podpredsednik skupščine LZS, prejema priznanje — Diano s košuto, ki mu ga izroča Janez Černač, tedanji predsednik Fotokino kluba Diana
Foto J. Kumer

Del udeležencev na skupščini Fotokino kluba Diana, 27. 2. 1979; tretji z leve Ivan Mikec, prvi predsednik Diane Foto J. Kumer

že vtečeno delo z letnim programom in planiranjem, z razstavami doma in na tujem, s tečaji in z bogato založniško dejavnostjo.

Fotografija in film

Pri tej prvi dejavnosti imamo v perspektivi predvsem tele naloge:

- širiti članstvo, še posebej med lovci,
- zbuditi zanimanje za film in to organizacijsko vrednotiti,
- spodbuditi to dejavnost v drugih republikah in pomagati organizirati sekcije ali samostojne klube,
- začete stike s snemalci divjadi v drugih državah razširiti in oboгатiti.

Težiti moramo k cilju, da bomo iz velikega obsega snemanj dobili tudi čimveč vrhunskih posnetkov in filmov za izobraževalne in propagandne potrebe lovskih organizacij, šol in za druge interesente. Vse posneto naj ne bo samo sebi namen, pač pa le sredstvo za osveščanje ljudi v odnosu do narave. Posneto gradivo je osnova za vso založniško in propagandno dejavnost.

Na tem področju smo pravzaprav že veliko naredili. Razstave kluba so bile vedno dobro obiskane in kadar so bile v sklopu lovskih prireditvev, so take prireditve dopolnjevale. Še posebej hvaležno delo pri tem so opravile sekcije s svojimi razstavami in projekcijami diapoziti-

tivov v krajih, kjer sicer ni razstav drugačne vrste ali zelo malo. Z razstavami v Italiji, Franciji in Romuniji pa smo se dostojno predstavili in dobili ponudbe za nove razstave ter zamenjave pri snemanjih.

Posebej pozorno javnost vsako leto sprejme naš koledar, ki je tako opravil prvo široko predstavitev divjadi tudi nelovcem. Gotovo je zanimivo, da si je najmanj vsak četrti Slovenec ogledal enega izmed doslej izdanih naših koledarjev. Koledar je dobil že uradno priporočilo kot učni pripomoček za šole. S koledarjem in še bolj z diaserijami divjih živali v prirodnem okolju bomo prav v šolah dobili najbolj hvaležne in dojemljive učence za pravilno razumevanje prirode. To bo naš prispevek, da bo družba spoznala in bolje cenila živalski in rastlinski svet.

Spoznavanje s fotografijo ima še drugi pomen: je namreč najbolj običajna pot do razumevanja in vrednotenja likovnih umetnosti, saj pot kar sama vodi od fotografije v svet slikarstva.

Likovna umetnost

Zastavimo si nalogo, da združimo v našem klubu tudi likovnike, ki jim divjad, in morda celotna priroda, daje navdih za njihova slikarska in kiparska dela.

Sedaj je takih ustvarjalcev zelo malo. Zato je naloga zahtevnejša: ne

iskati samo tiste, ki na tem področju že delajo, pač pa spodbujati tudi druge sposobne, da bodo delali. To pa pomeni: razpisati natečaje o določenih temah z odkupnimi nagradami.

Koliko je lovskih koč, lovskih domov, pa tudi domačih lovskih sob, ki kar kličejo po lovskih motivih in podobah divjadi in prirode. Sedanje grafične tehnike omogočajo, da si lovske družine, lovske organizacije združenega dela in celo posamezniki morejo po zmernih cenah nabaviti različna dela v originalu.

V odmaknjeni preteklosti so bila kar bogata obdobja, ko so nastala kar številna dela z lovskimi motivi. Po zadnji vojni pa nastane pri nas izpod čopiča akademskega slikarja in izpod dleta akademskega kiparja le slučajno kakšno takšno umetniško delo.

Z rednimi razpisi bi z leti lahko ustvarili številna dela, ki bi prišla na primerna mesta.

Kolikor bo mogoče, naj bi slikarska in kiparska dela odkupil naš klub in si tako z leti ustvaril edinstveno zbirko na Slovenskem. Delno bi nam bilo to omogočeno že sedaj z ostanekom dohodka iz založniške dejavnosti. Končno pa niti ni nujno, da je založniška dejavnost le fotografska, pač pa tudi s področij likovne in besedne umetnosti.

Besedna umetnost

Obogatimo slovensko besedno umetnost s teksti o lovskih doživetjih, lovskih šegah, z zapisi o spremembah prirodnega okolja in vplivih na divjad ter ostali živalski svet. Tudi to zvrst bi pospešili in obogatili z razpisi in nagradami. Prednost razpisa je predvsem v tem, da lahko usmerjamo in sugeriramo temo ali celo dogodek. Izdaje bi lahko neposredno ali posredno vključili v program Zlatorogove knjižnice.

Obsežno delo zahteva dobro organizacijo

Vse te zamisli so uresničljive s primerno organizacijo in delavnimi ter sposobnimi člani, ki bodo vodili klub.

Vsaka izmed treh dejavnosti mora imeti svoje vodstvo, katerega sestavljajo člani, ki jih delo zanima in so kolikor toliko sposobni za določeno dejavnost. Nadalje vsako vodstvo imenuje svoje stalne in občasne delovne komisije. Že do sedaj se je izkazalo, da je delo nujno v komisijah. Kdor dela sam, se preceňuje ali pa podcenjuje svoje naloge in uspehi niso dobri. Kdor pa deli naloge v komisiji s sodelavci, svoje

delo uspešno opravi! Zastavljene naloge morajo komisije in zadolženi precizno rešiti, delo v celoti opraviti. Vsako sprejeto fotografijo ali dia posnetek je obvezno treba vrniti oziroma obvestiti avtorja, kje je njegov izdelek. Vsak razpis mora biti natančen, strokoven in korektno izveden.

Osrednji organ kluba bi moral vse obsežne in samostojno opravljene naloge usklajevati v sinhronizirano celoto kluba Diane. Vse delo in vsi uspehi se začno in končajo pri ljudeh, ki bodo nakazane naloge sprejeli. Za tako obsežno in raznovrstno delo moramo poiskati sposobne, predvsem pa delavne in odgovorne člane našega kluba.

zbirali gradivo za laboratorijska in druga proučevanja. Sicer pa smo tudi pri drugih nevarnih boleznih ravnali na podoben način: potem ko smo bolezen ugotovili, smo se preučevanja lotili načrtno, programsko, dokler nismo spoznali njene etiologije, epizootiologije in drugih njenih značilnosti ter predlagali oziroma ukrepali za njeno zatiranje.

2. Trihineloz a — Prvič smo jo ugotovili leta 1959 na trihinoskopskem pregledu mesa treh medvedov s Kočevskega. Istega leta smo trihinele našli tudi pri divjem prašiču, uplenjenem v Strugah na Dolenjskem. Leto kasneje pa pri treh volkovih (od štirih), uplenjenih v Javorniku pri Postojni. Sledile so dolgoletne raziskave te človeku nevarne bolezni; preiskave smo opravljali v sodelovanju s prof. dr. Janezom Brglezom. V raziskave smo zajeli veliko število zverjadi, zlasti lisic, in tudi divjih prašičev. Izkazalo se je, da so lisice največji rezervoar trihineloze.

3. Zajčja kuga — Od leta 1960 dalje smo večkrat prejeli v pregled poginule zajce s spremembami v prsni votlini (pljučnica s spremljajočimi pojavi), kar literatura pozna pod imenom pastereloza. Dotlej smo namreč pri zajcih ugotavljali večinoma psevdotuberkulozo. Pojav pastereloze je bil vse pogostejši, zato smo se leta 1964 posebej lotili študija te bolezni. Pri 41 poginulih zajcih, pri katerih smo ugotovili pljučnico, smo v sodelovanju z Inštitutom za mikrobiologijo in parazitologijo izvršili parazitološke preglede. V 25 primerih so bile bakteriološke preiskave negativne, pri 16 primerih pa pozitivne. Od teh 16 je bilo: 9 primerov pasterele, 5 primerov stafilokokov in 2 primera bordetele. Kljub temu, da s takratnimi sredstvi iz preiskovalnega materiala ni bilo mogoče izolirati virusa, ki smo ga predpostavljali, smo se odločili, da bomo to bolezen imenovali zajčja kuga (in ne npr. pastereloza, borde-

Bolezni divjadi, vloga in naloga lovcev in lovskih organizacij

S. Valentinčič, Inštitut za zoohigieno in patologijo divjih živali

PATOLOGIJA (NAUK O BOLEZNIH) DIVJADI — DOSEDANJE DELO

Več kakor 20 let je že, odkar smo v Sloveniji začeli s patologijo divjadi, na dva osnovna načina. Lovske organizacije so pošiljale Inštitutu za zoohigieno in patologijo divjih živali na pregled poginulo divjad — bolj redko bolno — ki so jo njihovi člani našli v lovišču. Kar so nam poslali, še zdaleč ni bilo vse, kar je poginilo. Vse poginulo se tako ne najde, včasih se najde potem, ko je že razpadlo. Včasih pa tudi kdo ni hotel oz. noče poslati še sveže poginule divjadi, ker je pač s tem delo, umazano in včasih nevarno ter končno še strošek. Kljub takemu načrtnemu, naključnemu pošiljanju — resnici na ljubo je treba dodati, da nam približno tretjina lovskih organizacij ni nikoli poslala poginule divjadi ali dela take divjadi na

pregled — smo vendar v dveh desetletjih, skupaj z našimi sodelavci, odkrili številne bolezni, med njimi tudi nalezljive in zelo nevarne divjadi ali domačim živalim in tudi človeku. Katere so te bolezni?

1. Bruceloza pri zajcu — Ugotovili smo jo prvič leta 1960 v Primorju. Kasneje, ko se je širila, tudi na Krasu in nazadnje v Vipavski dolini in Brkinih, vse do podnožja Nanosa, Hrušice, Javornika in Snežnika (tudi onstran državne meje so jo ugotovili). Lani (1978) pa smo jo odkrili tudi v Pomurju.

Bruceloza smo z vsemi razpoložljivimi sredstvi preučevali in jo spoznali do podrobnosti. Vse od tedaj, ko smo jo decembra 1960 odkrili, smo ji posvečali veliko pozornosti. Dosti let zaporedoma smo, ob sodelovanju lovskih organizacij, pregledovali uplenjene zajce in tako

teloza, stafilokokoza ali kako drugače).

4. **Zajedavska malokrvnost** (*Anemia parasitaria*) srnjadi — V lovišču LD Dobrova pri Ljubljani je l. 1965 pričela množično poginjati srnjad. Pri njej smo ugotovili velike količine želodčnih zajedavcev iz rodu *Trihostrongilid*. Temu vprašanju smo namenili nekaj let naših preučevanj in eksperimentiranja (poizkusno srnjad smo imeli na Bledu, kjer nam je oboro dal na razpolago Zavod za gojitev divjadi Triglav). Dokopali smo se do sklepa, da zajedavci v siriščniku srnjadi povzročajo tako hudo malokrvnost, da zaradi nje pogine izredno veliko srnjadi. Bolezen se pojavlja ob prenaseljenosti te divjadi. O naših ugotovitvah smo poročali tudi na mednarodnih sestankih lovskih strokovnjakov v Berlinu (1970) in Parizu (1971).

5. **Kugo divjih prašičev** smo prvikrat odkrili leta 1957 (Gorjanci), potem leta 1960 (Zasavje) in

v začetku leta 1965 (Gorenjska, okrog Radovljice, in Dolenjska, pri Dobrniču). Leta 1977 smo na Kočevskem ugotovili pri več divjih prašičih bolezen, ki smo jo imeli za kugo, kar pa z virološkimi preiskavami ni bilo potrjeno.

6. **Kužno gamsjo slepoto** smo prvikrat ugotovili leta 1968 na Bovškem. Širila se je kot požar in zajela Julijce ter Karavanke. Dosti slepih gamsov se je pobilo, dosti je bilo tudi odstreljenih. Kakorkoli že — poslej se je ta huda bolezen pojavila le še v nekaj primerih leta 1976 in 1977 na Tolminskem.

7. **Tuberkulozo** smo ugotovili leta 1968 pri fazanih v fazaneriji v Prekmurju. Bolezen je po vsej verjetnosti tja zanesel delavec, ki je imel doma kokoši, bolne za TBC, in je delal v fazaneriji.

8. **Kužno kronično obojenje dihal** (CRD) smo isto leto ugotovili pri jerebicah in se prav tako lahko prenese na domačo perutnino ter nasprotno.

9. **Gamsja garjavost** — Septembra 1973 smo ugotovili garje pri gamsu, uplenjenem na Petelinjeku, v lovišču LD Kranjska gora. Spoznamo smo se, da na Petelinjeku odstrele vse gamse. To se je zgodilo. Uplenili so 13 gamsov (4 so našli poginule), med katerimi smo pri 11 ugotovili garje.

Pozimi 1975 in januarja 1976 smo v lovišču LD Kranjska gora garje ponovno ugotovili, in sicer povsem na drugem koncu: v Belci. Zopet smo svetovali popoln odstrel — praktično torej odstrel čim več gamsov. Takrat pa se je zataknilo; na vplivnih mestih so se pojavila popolnoma nasprotna gledišča. Odstrel ni bil izvršen, garje so se razširile. Sedaj so že prek ljubelske ceste, zajele so kolonijo kozorogov, zajele so triglavsko lovišče in ogrožajo kozoroge v Zadnjici. Ali sedaj še kdo dvomi, da bi bilo dosti bolje tedaj takoj izločiti vse gamse v lovišču LD Kranjska gora (kajti to je v naslednjih dveh letih storila bolezen sama). Na ta način bi obvarovali več tisoč gamsov (in kozorogov) Gorenjske, Savinjskih Alp in Bovško-Tolminskega. Če bi močno zastražili mejo, da ne bi prehajali garjavi gamsi z onstran meje k nam — bi vsaj dosegli, da bolezen ne bi prestopila Save na meji lovišča LD Kranjska gora.

Kakorkoli že, iskati krivca ni hvaležno pa pri nas tudi ne v navadi — sam se pa ne bo oglasil. Vendar nas gamsja garjavost pri nas uči, da so bile pomanjkljivosti, na kratko bi lahko rekel: prepuščeno volji strokovno neodgovornih.

10. **Steklina** — Čeravno smo na Inštitutu že od leta 1963 sistematično preiskovali zveri glede stekline (samo v navedenem in naslednjem letu smo preiskali možgane 62 zveri — lisic, divjih mačk, jazbecov, medvedov iz številnih območij Slovenije) smo steklino prvič ugotovili januarja letos (1979) pri lisici, ki jo je na naš Inštitut prinesel član LD Kranjska gora (steklino pri zvereh

Slepi gams v obori pri Pavšeljnu v Lomu

Foto T. Prestor

v Pomurju pa so leta 1973 odkrili na virološkem oddelku Veterinarskega zavoda Slovenije).

Navedli smo 10 najpomembnejših kužnih in zajedavskih bolezni, ki smo jih odkrili v Sloveniji v 20 letih delovanja Inštituta. Omenili pa nismo še številnih drugih, tudi pomembnih kužnih in zajedavskih bolezni, ki smo jih odkrili. Te so: kožna fibromatoza pri zajcu (Goriška), zajedavska pljučnica pri gamsih (LD Železniki in druge lovske organizacije Gorenjske), metljavost srne in gamsa v številnih loviščih, singamozna pri fazanih (v fazanerijah), trakuļjavost zajcev (v Primorju), pljučni in črevesni zajedavci naše velike divjadi (jelen, srna, divji prašič, medved).

Vse to delo smo mogli opraviti s pomočjo lovskih organizacij, ki so nam pošiljale na pregled poginulo divjad ali njene dele, in s finančno pomočjo Lovske zveze Slovenije, ki nam je do letos vse preglede plačevala; za kompleten pregled vsake poginule divjadi 100 din.

Zastaviti moram še vprašanji, ki vse bolj pospešeno terjata odgovor. Najprej nagrajevanje po delu. Za nami so časi, ko so bile fakultete in njihovo osebje financirane skozi proračun. Tudi pri nas velja Zakon o združenem delu z vsemi podrobnostmi in posledicami. Samo opravljeno delo je plačano, plačilo pa mora biti odmerjeno glede na vloženo delo in sredstva; 100 din za pregled kosa poginule divjadi prav gotovo ni ustrezna nagrada. Drugo vprašanje pa je (dosedanji) odnos veterinarske službe do področja patologije divjadi. Ne glede na to, da je število veterinarskih delavcev, ki so se vključevali v delo pri patologiji divjadi, vztrajno rastlo, veterinarstvo bodisi kot služba bodisi kot dejavnost posebnega družbenega pomena področja patologije divjadi ni zajelo v zadostni meri v svojo dejavnost.

Končno je tu še dejstvo, da se patologija divjadi, in to prav v sferi ne-

Mlada in lepa, toda zaradi stekline nanjo preži smrt

Foto A. Koprivnikar

varnih kužnih in zajedavskih bolezni, vse bolj potencira in komplificira: nova žarišča bruceloze v predelih z najintenzivnejšo prašičjerejo, kužna gamsja slepota, garjavost gamsov in kozorogov, steklina. Vse to v zadnjem desetletju!

ZAKON O VARSTVU ŽIVALI PRED KUŽNIMI BOLEZNIMI

V zvezi z doslej prikazanim je tudi v podnaslovu navedeni zakon, ki ga je Skupščina SRS sprejela 26. sept. 1977. Ta zakon je glede divjadi pri- nesel marsikaj novega in pomemb-

nega. Na splošno bi lahko rekli, prvič, da je zajel divjad kot sestavni del enotnega živalskega sveta in, drugič, da je pred lovske organizacije postavil določene, nemajhne in pomembne naloge.

Zakonodajalec, ob naštevanju kužnih bolezni, skupnih za domače in divje živali, ne zajema več le »domačih živali«, ampak obravnava vse živali. Prejšnji zakon je govoril o brucelozi domačih živali, o garjah domačih živali, zdaj pa besede »domačih« ni več. Navajam kužne bolezni, ki se pojavljajo lahko tudi pri divjadi in jih zakon zajema: bruceloza*, leptospiroza, prašičja kuga*, slinavka in

Gamsova smrt — zaradi garij

Foto F. Ponti

parkljevka, steklina*, tuberkuloza*, tularemija, vranični prisad, garje kopitarjev in prežvekovalcev*, kronična bolezen dihal pri perutnini*, kužna slepota pri prežvekovalcih*, metljivost*.

V naslednjem bom na kratko prikazal tista določila Zakona o varstvu živali pred kužnimi boleznimi (ima 74 členov), ki jih imam za najpomembnejše za lovce in lovske organizacije. Na ta določila želim posebej opozoriti.

Člen 5 tega zakona dobesedno pravi: »Organizacije združenega dela in druge organizacije ter posamezniki, ki se ukvarjajo z varstvom in gojitvijo živali (v nadaljnjem besedilu: posestniki živali), so dolžni izvajati predpisane ukrepe za

varstvo le-teh pred kužnimi boleznimi.«

Jasno je torej, da so v obveznost zajete tudi lovske organizacije in lovci. To tembolj, ker je predmet njihovega upravljanja varstvo in gojitev divjadi, ki je »družbena lastnina in dobrina splošnega pomena, ki uživa posebno varstvo« — kakor določa 3. čl. Zakona o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč.

Posestniki živali (torej tudi lovske organizacije in lovci) so dolžni: prijaviti kužno bolezen ali sum nanjo veterinarski organizaciji (čl. 34), imeti veterinarsko zdravstveno spričevalo, če prevažajo divjad (čl. 18), nosijo vse stroške za izvajanje ukrepov, ki so bili naloženi z zakonom, razen tistih iz 1. odstavka 52. člena. Občinska veterinarska inšpekcija je pristojna glede skoraj vseh kužnih

bolezni divjadi (čl. 42/2). Ta določa meje okuženega in ogroženega območja (čl. 39), izdaja ob prijavi suma (pismene) odločbe o ukrepih (čl. 36), s katerimi lahko prepove promet živali, izdajanje zdravstvenih spričeval, odredi diagnostične preiskave itd. (člen 37). Člen 30 določa: »Transport divjačine, ki je namenjena za javno potrošnjo, je dovoljen, če je pošiljko pred odpravo pregledal pooblaščen preglednik. Po pregledu izda lovska organizacija potrdilo, da je divjad uplenjena, ulovljena ali pokončana v neokuženem lovišču in da preglednik ni ugotovil nobenega suma glede zdravstvene neoporečnosti mesa.«

Člen 12 določa, da so (tudi) fazanerije pod veterinarsko-sanitarno inšpekcijsko kontrolo in da mora biti za živalski vrt soglasje občinskega veterinarskega inšpektorja. Za veterinarsko sanitarne preglede in zdravstvena spričevala se plačujejo pristojbine (čl. 45).

Nanizal sem le nekaj zakonskih določil o pravicah in dolžnostih lovcev in lovske organizacije glede varstva živali (in človeka) pred kužnimi boleznimi.

Stanje v lovstvu Slovenije v luči določil Zakona o varstvu živali pred kužnimi boleznimi

Navedeni zakon ima toliko novosti glede divjadi in lovstva sploh, da ga s prejšnjo zadevno zakonodajo ni moč primerjati. Prva ugotovitev bi najbrž lahko bila, da prejšnja tovrstna zakonodaja vsaj taksativno ni niti približno v tolikšni meri veljala za področje lovstva, kakor velja sedanja. Zato si je moč razlagati in deloma tudi upravičevati premajhno vključenost lovstva v okvir zakonodaje, ki ureja varstvo živali (in ljudi) pred nevarnimi živalskimi kužnimi (in zajedavskimi) boleznimi. Vsekakor si ne gre zatisniti oči pred dejstvom, da se je prejšnja zakonodaja neprimerno bolj odražala na področju živinoreje in zdravstva

STEKLINA NA SLOVENSKEM

Od 16. 7. do 15. 8. 1979 je bilo laboratorijsko pregledanih iz 19 občin skupno 126 živali, in sicer: 102 lisici, 10 psov, 9 mačk, 2 srni, 1 gams, 2 jazbeca, 1 podgana.

Steklina je bila ugotovljena pri 6 lisicah z območja občine Ravne na Koroškem.

Območje epidemije se je torej v tem mesecu (od 16. 7. do 15. 8. 1979) zožilo na eno samo občino in še to na predele neposredno ob meji z Avstrijo.

Razveseljivo je tudi, da v tem času steklina ni bila ugotovljena pri domačih živalih, pa tudi pri drugi divjadi ne, razen pri lisicah.

Karel Gošler

ljudi z vsemi posledičnimi dejavnostmi (trgovina, promet itd.) kakor pa v lovstvu. Tudi lovci sami in njihove organizacije so se doslej čutili mnogo manj zajeti v veterinarski zakonodaji in s tem tudi mnogo manj odgovorni. Tako je npr. velik del notranjega prometa z divjačino in divjadjo tekel brez ali celo mimo veterinarske službe in tudi objekti za gojitev divjadi so ostajali izven te službe. Nisem navedel vseh področij, kjer je bil kratek stik med lovstvom in veterinarsko službo.

Ob tem pa lahko rečemo, da je naša lovska organizacija pozitivno reagirala na novi zakon in sploh na nova gibanja v zdravstvenem varstvu živali (in ljudi). Ni težav ob zakonski zahtevi, da morajo biti vsi uplenjeni medvedi in divji prašiči trihinoskopsko pregledani. Zakonsko določilo o preglednikih divjačine so lovci in lovske organizacije z razumevanjem sprejeli. Po lovskih družinah žele lmeti čim več usposobljenih preglednikov. Pri tem jim pomagajmo in jih usmerjajmo!

Svetujem, da lovci oz. lovske organizacije Zakon o varstvu živali pred kužnimi boleznimi (Ur. list SRS, št. 18, od 14. okt. 1977) dobro prouče in pregledajo svoje delo ter se zakonu tudi prilagode. Pri tem naj jim veterinarska služba pomaga (s predavanji, z nasveti, s konkretnimi dogodori, ukrepi itd.), ne le zato, da ne bi prihajalo do nesporazumov, ampak predvsem zato, ker je to v interesu vseh.

Veterinarski službi so lovske organizacije po zakonu dolžne prijavljati pogine divjadi, če gre za primere, ki so sumljivi kužne bolezni. Zato naj lovske organizacije pošiljajo poginulo divjad na veterinarske preglede, da se ugotovi res pravi vzrok pogina. Na okuženem in neposredno ogroženem območju je treba natančno izvajati predpisane ukrepe, tako npr. glede prometa in pregledovanja divjačine. Vsi objekti za gojitev divjadi (fazanerije, obore ipd.) morajo biti prijavljeni veterinarski službi in biti pod njenim nadzorom. Za-

radi vsega tega morajo lovske organizacije nositi tudi (po zakonu) določeni del stroškov. Razpošiljanje fazanov in druge žive divjadi mora biti pod veterinarskim nadzorom.

Z druge strani pa se morajo veterinarske organizacije, pooblašene za veterinarsko inšpekcijsko dejavnost, tudi same zanimati za zdravstveno stanje divjadi in sploh biti z lovskimi organizacijami v zvezi

v vseh zadevah, predpisanih z zakonom.

Inštitut za zoohigieno in patologijo divjih živali, VTOZD za veterinarstvo BF, Ljubljana, Gerbičeva 60, ki že nad dve desetletji proučuje, kot del naše veterinarske službe, bolezni divjadi v Sloveniji in spoznava tudi drugo zadevno problematiko, je še nadalje pripravljen z lovskimi organizacijami sodelovati.

Vraža da hudič polhe pase

Iz lovskega vraževerja

Angelos Baš

Vraža, da hudič polhe pase, je stara in precej znana, saj so o njej pogosto pisali. Na splošno pa ni znana razlaga navedene vraže in ne dosegljivo izročilo o njej v ustnem slovstvu. Temu naj odpomorejo pričujoče vrstice.

Vražo, da hudič polhe pase, prvič izpričuje Valvasor (1689): »Pravijo za trdno, da jih goni vrag na pašo. Pred leti sem šel sam z drugimi ponoči v gozd, kjer navadno love te živali. Tu smo slišali močno pokanje in tleskanje, kakor pokajo voznički z bičem. Ko so prišli in pritekli nato polhi v neverjetnih množinah, so kmetje okrog mene slekli suknje in sezuli škornje ter vse skupaj pometali od sebe. Zlezlo je toliko polhov noter, da so jih bili suknjiči in škornji čisto polni...

Ljudje pravijo, da vrag nima moči pregnati to živalco iz človekove obleke, če se skriva vanjo. Kadar je slišati tisto pokanje in se oglasi še žvižg — to se čisto zgodi — je treba brž zbežati. Pravega vzroka pa mi ni vedel nihče povedati, razen da vrag vsakogar podere, kdor se mu ne umakne, ko zažvižga. Drugi zopet pripovedujejo, da se prikaže potem hudobni duh v strašni prikazni... Povečini pravijo, da so od staršev slišali, da se je treba vragu, ki polhe goni, izogniti, če tretjič močno zapiska.

Čudno pa je, da ima vsak star polh na enem ušesu zarezo. Pravijo, da jih tako zaznamuje njih neblagoslovljeni pastir... Ostane torej sum, ki še ni ugasnil, da dobe stari polhi ušesno zarezo ne od ugriza, temveč na nadnaraven način. Vrag baje le tiste zaznamuje, ki jih je kdaj na pašo gnal, če je kaj dati na pripovedovanje kmetov...¹

Navedeno vražo je pojasnil že Steinberg (1758), in sicer takole: Ko so hodili polharji ponoči z baklami od drevesa do drevesa, na katera so nastavliali pasti, so včasih v resnici slišali nekakšno tleskanje in žvižganje, za katero so sodili, da je prihajalo od domnevnega polšjega pastirja ali hudiča, ki naj bi bil gonil pred seboj polhe. Zato so potem polharji odlagali suknje in škornje na tla, polhi pa, ki so skušali uteči tleskanju in žvižganju, so se vanje poskrili, tako da so jih polovili v suknjah in škornjih, medtem ko so

Divja jaga

Narisal L. Kirbiš

iskali drugi pribežališče v polšinah, pred katerimi pa so bile nastavljene pasti. Steinberg je l. 1705, potem ko je na lovu ujel veliko sovo, ugotovil, da je dajala v (zanjo) neprijetnih okoliščinah glasove, kakor so sporočeni v omenjeni vraži, da je namreč tleskala in žvižgala. Spričo tega je sklepal, da so bile sove tisti domnevni hudič, ki naj bi bil poljši pastir. Ko so polharji z baklami svetili v temi, so s tem slepili sove, ki

so se izogibale svetlobi in videle vse bolje v temi, tako da so tleskale in žvižgale zoper luč, ki je prihajala od bakel. To je bilo hkrati znamenje za poljši beg, saj je »mastni polh najboljša pečenka te roparice«. Polharji, ki so slišali ponoči v gozdni tišini močno odmevati tleskanje in žvižganje sov, ne da bi bili ob tem zvečine tudi kaj videli, so mislili, da gre v tem primeru za nadnaravne, tj. hudičeve gla-

sove. Če pa se je včasih zgodilo, da so posvetili polharji z baklo naravnost proti sovi, ki je začela tleskati in žvižgati, in so ugledali tedaj velike sovine oči, v katerih je odsevala svetloba bakle, so bili prepričani, da je šlo oba-krat za hudiča, prav kakor so slišali od starejših polharjev.

Kar zadeva vražo, da so polhi, ki jih je hudič že gnal na pašo, zaznamovani z ugrizom na uhljih, jo je razložil Steinberg s tem, da polhi, ki se pariyo, drug drugega grizejo v uhlje.²

Podobno je zavrnil obravnavano vražo tudi Hacquet, ki je živel med Slovenci od leta 1766 do leta 1787.³ Tudi on pričuje, da imajo sove navado »ponoči s kljunom tleskati«. To pa je pripeljalo do omenjene vraže, medtem ko so ugrizi na poljših uhljih nastajali zato, ker so stari polhi napadalnejši kakor mladi in so si »med seboj pogosteje v laseh«.⁴

Steinbergu in Hacquetu je sledil še Kordesch, ki ponavlja, da povzroča »tisto tleskanje« sova z gornjim delom kljuna, in to tleskanje postaja »glasnejše z odmevom v gozdu, še bolj pa z razgreto« vraževerno domišljijo.⁵

Kljub takšnim ugotovitvam je bila vraža o hudiču, ki pase polhe, še v času okoli 1840 »pri preprostem ljudstvu tako trdno zakoreninjena, da je nikakršno razsvetljevanje ni moglo oslabiti«.⁶ Tako je nekaj pozneje (1864) Jurčič objavil pripovedko, ki izvira iz obravnavane vraže.

Brodnika ob Kolpi so ponoči zbudili, da bi šel vozit. Ko je priveslal na drugi breg, »je bil čolniček poln... majhnega črnega škrata, ki je brodniku noge zadelal do kolena«, pojavil pa se je tudi hudič v podobi kozla. Ko je na domačem bregu brodnik zahteval plačilo, je zvedel od hudiča, da je vozil polhe. »No, kar jih bom ubil, ako udarim po tej živi kopici, ti mi bodo za plačo.« Brodnik je vzdignil veslo, zamahnil in treščil v prazno. Skoraj bi ga bilo vrglo vznak. Medtem pa polhov in hudiča ni bilo nikjer več, »le ob Kolpi po skalovju se je slišalo dleskanje in pokanje, da je brodniku skozi ušesa letelo«.⁷ Navedeno pripovedko je ponatisnil K. Dežman.⁸

Obravnavana vraža se je ohranila tudi v 20. stoletju, v čas po prvi svetovni vojni, ko je izpričana npr. s Kočevskega⁹ in Gornjegrajskega.¹⁰

In v zvezi s trdoživostjo zadevnega izročila naj bo naposled omenjeno, da je

še po drugi svetovni vojni sporočena iz kočevskih gozdov pravljica o polšjem varuhu. Le-ta je zbiral polhe s piščalko in jih vodil tja, kjer je bukev dobro obrodila. Ni pa se pojavljal ta polšji varuh samo takrat, ko je vodil polhe na pašo, temveč tudi tedaj, če so kje preveč uspešno lovili polhe, in jih je zato varoval, se pravi odpeljal kam daleč ali pa usmerjal v drevesne dupline in v zemljo. Polšji varuh naj bi bil možic z rdečo čepico in vražjim repkom.¹¹

Opombe:

¹ J. W. Valvasor, Die Ehre Dess Hertzogthums Crain I/3, Laybach 1689, str. 437 d; M. Rupel, Valvasorjevo berilo, Ljubljana 1951, str. 80 d.

² F. A. Steinberg, Gründliche Nachricht Von dem in dem Inner-Crain gelegenen Czirknitzer-See, Laybach 1758, str. 70 d.

³ V. Novak, Balthasar Hacquet in slovenska ljudska kultura, Traditiones III, Ljubljana 1974, str. 19.

⁴ B. Hacquet, Abbildung und Beschreibung der südwest-und östlichen Wenden, Illyrer und Slaven, Leipzig 1801—1808, str. 87 d.

⁵ L. Kordes, Der Bilchfang in Krain, Carniolia II, Laibach 1839/40, str. 138;

(nepodpisano), Von dem Billichfange, Illyrisches Blatt, Laibach 1840, str. 130.

⁶ L. Kordes, nav. delo, str. 138.

⁷ J. Jurčič, Jesensko noč med slovenskimi polharji, J. Jurčič, Izbrano delo I, Ljubljana 1969, str. 13 d.

⁸ C. Deschmann, Naturhistorische Miscellaneen, Mittheilungen des Museal-

Vereins für Krain I, Laibach 1866, str. 217 d.

⁹ F. C., Lov na polhe, Kočevski Slove-
nec, 15. 10. 1939, str. 2.

¹⁰ F. Mišič, Savinjski polhi in polharji, Lovec XXVI, Ljubljana 1939, str. 105.

¹¹ A. S. Pirc, Polh ima na Kranjskem domovinsko pravico, Lovec XLI, Ljubljana 1958, str. 180.

Ujel me je dež

Peter Vovk

Tudi izpod stropa bukovih in jelovih krošenj pada dež. Namaka travam, lišajem in mahovom na drevju. Zelena dvorana joka. Vse polno toplih kapljic je v zraku. Trave se oživljajo, sveža zelena barva to pripoveduje. S tihim hrupom padajo kaplje z vej, prijetno pozvanjajo. Oprane korenine črpajo vlago.

Drobni potočki nosijo pobegle hrošče. Eden se je ujel za košček lesa in na njem plove. Gozd je v pada-

jočih kapljicah. Drobijo se po vejah in vejicah. Njihova glasba boža uho. Stojim pod košato smreko, poslušam in opazujem ples odpadlih iglic v mlaki ob mojih stopalih. Sončni žarki pa med pretrganimi oblaki tipljejo žametna tla. Sonce sije, dež kaplja z drevja, čudežni dež, ki ohranja življenje. Plezalke neopazno daljšajo svoje dolge, nežne poganjke. Krčijo si pot v skalne razpoke, plezajo po drevju.

Vsepovsod brstijo nežne mladike, spodbuja jih topel dež. Stare rastline se pomlajajo s popki in lističi. Studenec razdaja preobilje vode. Na vodni površini plavajo posamezni listi, drobne vejice. Zeleni prst pred kočo se kiti z bujnimi cveticami. Tanke visoke trave dobivajo smaragdno zeleno barvo. Kakor da je nekdo sredi poletja razgrnil širok pomladni plašč čez dolino.

Ko posije sonce, stopim bos v mokro travo, da občutim dolžino poganjkov. Svet drobnih živalic pokuka na dan. Vse se giblje, poje, dehti, brenči, se glasi v ubrani simfoniji. Nastane vrvež. Cveti se odpirajo, zlati pelod se leskeče in barve živijo.

V gozdu kaplja z dreves. V dolgih jajčastih oblikah se kapljice združujejo v kaplje. Spuščajo se po vejah in deblih. Gozdna svetloba trepetava v soncu, kakor bi bile prižgane neštete luči.

Grem po mokrem pesku, nanese ga je voda. Polno luž je v gozdu, toda

Igra narave — »muflon« — prežagano javorovo deblo iz gozdov Glažute

Foto F. Grebenc

Lovčevo srce in fotoaparat vsak drugače slikata v dežju

Foto P. Vovk

mravljišče je vse živo. Na delu je gasilska brigada, črpa vodo iz nase-lja. Miška, odeta v kožušček lisičje barve, mokro gleda izpod skale. V toplem zraku plešejo muhe in mušice. Na poseki se ustavi srna, se otresa in suši na soncu.

Kakor voščena lutka na gumijasti nitki skače veverica z veje na vejo in otresa deževne kapljice. Zajec, premočen do dna svoje dlake, si umiva ušesa. Ptiči po drevesnih vrhovih spet pojó. Na robovih panjev se zbirajo hrošči. Dovolj je mokrote, sonca hočejo. Srebrni krožniki lapuhovih listov so polni vode. Rezer-voarji v tleh se polnijo, da se bodo živali ob studencih in potokih lahko napajale. Tudi pepel na kurišču je odplaknilo. Zopet je čisto, pripravljeno za nov ogenj. Pesem ptic me spremlja k studencu. Tanke strune dežnih kapljic dodajajo svojo melo-dijo. Metulj lastavičar se spušča na cvetico. Čudovite barve njegovih kril pritegnejo pogled. Iz trave je zrasla jerebica, otresa mokre perut-nice. Samo trije koraki razdalje so med nama. Toda le nekaj hipov, po-tem z ropotom odleti. Na poti je pa procesija mravelj. Različne pred-mete nosijo.

Ponuja se mi stol, star panj, letnice minulih dob so oprane z dežjem. Na bukvi obsedi divji golob, grivar, čisti in ureja si perje. Mlada jelka pa je že vsa sveža, umita, počesana na dve strani.

Gozd, pijan od dežja, je ves omam-ljen, izpuhteva vodo, da se kadi z njegovega hrbta in pleč. Dežne kap-ljice, ujete v pajčevine, so svetleči

se dragulji v soncu. In plesoče sa-pice še posebej naznanjajo prebu-jenje.

Krvavo rdeča sončna svetloba tiplje smrekovo skorjo. Slišim brenčanje čebel, čmrljev in os, brnenje kačjih pastirjev, frfotanje ptic. Ščinkavec na veji pa poje hvalnico naravi, ki bo napojena spet vabila v goste divje živali, tudi njega. Zgib vetra zamaje veje v tišini in smaragdne kapljice padajoč na tla pritrjujejo ščinkavcu: »Da, da, da!«

Pod nogami mi počí vejica, da mi vzdrhti samotno srce. Toda, kakor da gozd z vsemi svojimi prebivalci ve, da sem mu prijatelj: drobni ptič-ji glasovi ne utihnejo, vse več jih je. Na kupu preperelih vej si je tudi stržek uredil perje in iz drobnega grla drhti pesem: močan, tanek glas se zliva po dolini.

Čudna je moja pot. Sedem na klop pri mizi pod smrekami, obdan s pet-jem ptic. Vse dobiva drug obraz. Tudi sam postajam drevo, del gozda. Moje povešene »veje« srebrijo dež-ne kapljice in dolbejo v meni pri-jetno samoto. Drevo med molčeči-mi, mirno stoječimi drevesi...

Jelen ki ga nisem uplenil

Janko Perat

Na stenah v predsobi visijo moje lovske trofeje. Največ je gamsjih rogljev, potem pride na vrsto srnjačje rogovje. Gamsji roglji so na eni strani, srnjačje rogovje na nasprotni steni.

Vsako leto, ponavadi takrat, kadar se mi najbolj zatoži in me prevzame hrepenenje po lovskih brezpotjih, jih snamem, jih skrbno očistim in zopet obesim na steno. Takrat ponavadi tudi spremenim njihov vrstni red. Pri razvrstitvi ne upoštevam ocenjene vrednosti trofej, temveč jih zopet čisto po svoje obesim, po razpoloženju, ki me takrat prevzame. Kajti trofeje mi pripovedujejo, pred oči pričarajo podobe mojih lovov. Spomini...

Tudi lani sem trofeje vnovič razvrstil. Takrat sem vse srnjačje rogovje namestil skoraj meter nižje. Nad njim sem pustil velik prazen prostor. Prihranil sem ga za rogovje svojega prvega jelena, kajti povabljen sem bil na lov v najbolj čudovito jelenje lovišče, v lovišče »Jelen« ob sotočju Drave in Donave.

Toda prostor, namenjen jelenovemu rogovju, je ostal prazen. Tak prazen prostor bom tudi pustil. Kadarkoli bom pogledal na steno, na ta prazen prostor, se mi bo utrnil spomin na čudovita doživetja tistih nekaj nepozabnih dni lova ob sotočju velikih rek. Kakor v filmu se mi bodo pred očmi zvrstile podobe in na steni bom videl rogovje jelena, svojega jelena, ki na njej po usodnem naključju ni našlo svojega mesta. In vsakokrat se mi bo v prsih zganila neozdravljiva zamolkla bolečina.

Jeseni leta 1978. Lovišče »Jelen«. Koliko časa bo še zdržal ta biser neoskrunjene prirode, poslednja oaza mogočne donavske jelenje divjadi, ki jo brezobzirni »napredek« potiska ob bregova velikih rek.

Danilo se je, vendar to ni bilo še pravo svitanje. Bilo je jutro kakor naročeno. Jesensko hladno in jasno, z rahlo prosojno meglico nad moč-

virji in med drevesi, ki pa ni zastirala pogleda daleč tja do sinjih horizontov. Samo tiho šepetanje gozdov in šum oddaljene reke. Le od zelo daleč, kakor z drugega sveta, je prihajal glas sirene, ki je klicala delavce v tovarno. Na mejah dveh svetov sem bil. Resničnega in sanjskega.

Nekje je civilizacija, medtem ko je tu pristen, prvobiten utrip narave v vsej njeni prvinski lepoti. Ujet v dobroto jutra tih, očaran strmim. A ustnice se mi gibljejo, popolnoma neslišno spremljajo akorde nežne simfonije, ki jo sliši samo moje srce. Z vozom, lovskim zapravljičkom, v katerega sta vprežena konja vranca, se peljem na zalaz, na donavskega jelena.

Trije smo: kočijaž, lovec-spremljevalec in jaz.

Na obrobjih močvar, ob obronkih gozdov se nam skozi prosojno jutranjo meglico prikazuje številna jelenjad: košute s teleti in same, jelenčki in tu pa tam tudi kak velik, odrasel jelen. Toda vsi daleč, predaleč za uspešen strel. Le skozi daljnogled jih opazujem in tiho, tiho, komaj slišno stokam od resničnega, prav telesnega ugodja, ki mi ga zbuja prizori. Puška mi leži na kolenih. Nanjo niti ne pomislim. Čutim, da sem se z naravo zlil v eno.

Čas hiti, a se tega niti ne zavedam, le meglice so se začele razblinjati; skoznje sveti jesensko sonce. Od daleč s polj se oglašajo fazani. Mi trije pa se še kar naprej vozimo po gozdnih poteh, ki preprezajo mogočne ravninske gozdove črnih jelš, hrastov, javorov, gabrov in drugih dreves, ki jih ni v naših hribskih gozdovih. Konja vozita z zmernim korakom, le poredko ju kočijaž z vajeji opozori, naj se ustavita, naj potegneta naprej ali zavijeta levo ali desno na drugo pot. Sicer pa vsi trije molčimo, opazujemo in poslušamo. V nenehnem pričakovanju se oziram okrog. Konja očitno vesta, kaj je njuna naloga: včasih, kadar zaslutita jelene v bližini, se kar sa-

ma ustavita in postavita poševno v stran, da ne bi ovirala morebitnega strela.

Toda puška mi leži na kolenih. Še izbiramo in pričakujemo, da bomo le prišli do pravega jelena. Jelena, ki je že na zatonu svojih moči, a ima še vedno dovolj močno rogovje, da mi bo v ponos in trajen spomin. Tako so mi obljubili gostitelji. Toda, nisem neučakan.

Ne, nič se mi ne mudi! Takole bi se kar naprej vozil skozi ta čudoviti nižinski jesenski gozd. Čutim barve svežih sap nad mirno stoječim drevjem. Prsi se mi v razkošju širijo

Sonce je bilo že visoko, ko sta se konja spet sama od sebe ustavila. Bili smo na obrobju velike reke, na eni strani gozd, na drugi trstje. Tisti hip vsi trije ostrmimo.

Pred nami se prikaže podoba iz sanj: jelen, ponosen štirinajsterak med svojimi košutami. Mogočno rogovje mu krasi glavo. Moje srce vzdre. Jelen pa, kakor bi se zavedal, da je njegova moč že v zatonu. V jelenjem roku, ki že ponehava in vročica jelenom plahni, je bolj po naključju ostal še zmagovalec. Zato zdaj ob svojih lepoticah še vedno kaže svojo moško moč in hkrati grozi svojim tekmečem ali usodi. Toda čas turnirjev je že minil. Izzivalno dviga glavo, pogleda proti soncu, roka iz mogočnih prsi, iz gobca se mu kadi bela megla. Lepota jelenjega roka očara tišino, mogočno odmeva čez širno ravan, v visokem gozdu se trese njegov glas. Orel klinkač radovedno prijadra čez nebo in zdaj klinka nad nami, visoko v zamolkli nebesni sinjini.

Bil je prizor, h kateremu se mi bodo misli še čez leta spet in spet vračale.

»Kakor brat si mi; kakor so mi bratje in sestre vsa živa bitja. A ti mi pomeniš še veliko več! Enaki usodi si deliva. Tudi jaz se še šopirim, a hkrati čutim, da sem na obrobju, da najina pot pelje v samote. Svobodna sva. Svobodna v tem, da nimava

več kaj izgubiti. Iz poslednje bitke pa sva oba izšla kot zmagovalca. Če bi jaz tebi ta hip utrgal življenje, ti ne bi nikoli občutil, kaj pomeni sramota poraza, kaj beda izrinjenosti in odrinjenost. Umrl bi kot zmagovallec, sredi svojih lepotic, ki še vedno občudujejo zrò vate.«

Toda nisem streljal. Spremljevalec se ni mogel odločiti, ker je po njegovi presoji jelen nosil zame le nekoliko premočno rogovje, vredno boljšega gosta, ki še ni na obrobju, kakor sem jaz...

Vrnili smo se v lovski dom. Tam so spremljevalca opomnili, zakaj mi ni dovolil streljati. Moral sem ga zagovarjati. Sklenila sva, da bova šla nadenj popoldan, in sicer na čakanje.

Popoldan...

Nisva dolgo strpela v lovskem domu. Vleklo naju je k obrežju velike reke, na čistino med trstjem in gozdom, kamor je šel jelen.

Kmalu po kosilu sva se odpeljala z avtomobilom, ob pol treh sva že sedela v nizki preži — »korpí«, kakor ji pravijo. Preža, ograjen prostor iz kolov, zabitih v tla, visoka do lovčevih prsi. In v tej ograji klop, prostora za dva.

Preža je stala na križišču gozdnih kolovoznih poti. Naravnost pred nama je vodila pot skozi javorovje na eni strani in gozd belih gabrov na drugi strani. Pot na levo pa je delila trstje ob robu velike reke od nasada javorov. Iz gneče trstja bi do večera moral izstopiti »najin« jelen s svojimi košutami. Tako sva sklepala in — upala.

Sediva v preži, molče opazujeva okolico. Brez začetka in konca šumi drevje. Vetrič je čudno mehak in prijazen. Pihlja sem od velike reke in za naju je to kakor nalašč. Otožno šelesti listje, ki ga vetrič skozi veje otresa na tla, da lega v smrt. Javori so plameneči, bridko rdeči in drugo listje porumenelo, kakor bi se utrinjala živa svetloba v pojemajočih žarkih jesenskega sonca.

Naenkrat me spremljevalec rahlo dregne z laktom. Z očmi mi pokaže nekoliko na desno v gozd. Sprva ničesar ne opazim. Toda on naprej zre med sence dreves. Očitno nekaj vidi. Bolje pogledam, tanjše prisluhnem. Ali ni to šelestenje listja šumot stopinj? Še bolj se osredotočim in gledam. Nakar jih opazim: iz visokih drevesnih senc se premikajo naprej. Trop jelenjadi prihaja na jaso, ožarjeno od jesenskega sonca, komaj sto korakov od naju. Pet košut, troje telet in trije jeleni vilarji. Tudi jelena, ki je gospodoval temu tropu, sva opazila. Toda držal se je v kritju dreves in ni izstopil. Bil je zastrt v gozdnem rastju, da mu rogovja nisva mogla oceniti. Ugotovila sva le, da ni bil »stari« z dopoldanskega lova. »Stari« bi moral izstopiti iz trstja na moji levi. Nehote sem pogledal v to smer. Na jasi vidim košuto s teletom. Paseta se. Jelena nikjer. Svoj daljnogled spet vperim na košutarijo pred nama. Občudujem lepoto linij in harmonijo gibov košut. Je mar še kaj popolnejšega v naravi? Morda le redka ženska še doseže takšno popolnost linij in harmonijo gibov, kakršne imajo te vitke lepoticke velikih gozdov.

Uživam ob igri mladih jelenov. Z viltim, tankim rogovjem se postavljajo drug proti drugemu. Toda, kadar bi morali trčiti skupaj, si samo prekrizajo rogovje in se s čeli skoraj nežno dotikajo. Komaj slišim, kako si drgnejo rogovje drugo ob drugo. Saj je le igra, priprava na turnirje, ki jih še čakajo. Stari jelen jih strpno, pokroviteljsko opazuje iz gozda. Čas roka in ljubezenskega

zanosa je že minil, zato je brezbržen. Tudi košute mlade jelene zvedavo opazujejo; dve sta se ulegli, prežvekujeja.

Večer prihaja, že čutim njegov dih, a jelen ne izstopi. Kmalu se bo začelo mračiti. Na jaso pride še ena košuta, mlada in vitka. Toda meni ne gre iz glave moj »stari«. Želje in misli mi venomer obračajo moj pogled v smer, od koder bi moral priti on. Tedaj se mi razširijo oči: Res, sredi jase stoji! Velik, mogočen, silen. Njegovo rogovje vdira v zenice mojih oči. Stresa glavo, uleže se v blato, ki se je nabralo v kotanji kolovoza. Valja se, njegova rogova mečeta krpe blata daleč naokrog. Za hip obleži na hrbtu z razkrečenima zadnjima nogama in razgalja svojo moškost. Košute ga zvedavo opazujejo. Morda se v njihovi blede zavesti utrinja pravkar minula ljubezenska opojnost?

»Pravi je. Pripravite se na strel!« mi ukaže spremljevalec in niti za hip ne odmakne daljnogleda z oči.

Puško imam takoj pri licu in jelena opazujem skozi merilni daljnogled. Dvignil se je iz kaluže. Otresa se. »Počakajte, da se prav postavi!« ukaže spremljevalec.

Jelen pa stoji obrnjen proti meni in gleda proti meni. Križec v daljnogledu mu je pribit na prsi.

»Oprosti, brat! Padel boš kot zmagovallec, ostal boš zmagovallec. S seboj boš odnesel poslednji pogled svojih ljubic. Ne boš ponižan, ne boš izrinjen. Dovolj dolgo si živel. Zaslužil si, da ti bo prihranjeno bedno umiranje v starosti, kajti nič hujšega ni, kakor je starost. Letos si bil še zmagovallec na turnirju, toda poslednjič. Odslej tvoje življenje ne bi bilo nič drugega kakor počasno tavanje v smrt. Oba sva že prestopila mejo, utrujena bojvnika sva. A tebi bo prihranjena beda počasnega umiranja v pozabljenju.«

Tisti hip mi je jelen pokazal pleče poševno.

Križec merilnega daljnogleda se mu

je prilepil visoko pod hrbtenico, tik za plečatom, tam nekje je »nervus vagus«. Pomislim, da se bo jelen po strelu zgrudil na mestu. Slabih dvesto korakov je daleč. Samo rahel pritisk na naproženi sprožilec in strel je razparal tihoto gozda. Odmev je kruto udaril vsenaokrog. Jelen je silovito trznil, sunil z glavo nazaj, njegovo mogočno telo se je streslo, zamajalo. Zdaj zdaj se bo združil. Toda ne! Z izzivalno dvignjeno glavo se je zavlekel v gozd. Budimir, moj spremljevalec, mi ponuja roko. Čestital bi mi rad. »Dobro je! Odlično! Nekaj časa še počakava, da se umiri, nakar stopiva k njemu.«

»Potem, Budimire, potem!« spregledam njegovo roko. »Zakaj se jelen ni zgrudil?« mi kljuje v glavi. »Nekaj je narobe.«

Dolgo nisva utegnila čakati, kajti sence noči so že lezle iz gozda. Mračilo se je. Pohitela sva na nastrel. Kri! Kri na obeh straneh. V gozdu je že tema. In mar se ni v njem nekaj zganilo? Kakor bi se nekaj velikega s težavo premaknilo? Tudi Budimir je slišal.

»Pustiva ga! Vrneva se jutri. Če ima le toliko moči, da se bo vlekel, se bo zatekel v trstje. Rinil bo proti reki.«

Zatajim vzdih, upanje kopni, poraja se bolečina razočaranja.

Napotila sva se k avtomobilu. Z neslišnimi koraki se pogrezava v sivo mehkobo porajajoče se noči. Listje na hrastih šumi, kakor bi z otožno melodijo tolažilo.

Brez besed sem stopil v avtomobil, molče sem goltal razočaranje.

Čez noč nisem mogel zaspati. Slišal sem, kako so se vsule deževne kaplje.

Zjutraj sva bila navsezgodaj na nastrelu. Kljub temu, da je ponoči deževalo, sva kmalu našla nastrel. Po sledu sva šla v gozd. Tih šepet vetra se je kakor zla slutnja plazil skozi veje in z njih otresal deževne kaplje, ki so težko padale na tla.

»Ga že voham,« mi pravi spremljevalec. Morda mi je hotel vlitati za-

Foto J. Papež, Diana

upanje, dvigniti glavo, ki sem jo pobito povešal. Nisem mu verjel. Zaudarjalo je le po trohnobi jesenskega gozda. Našla sva mesto, kjer se je jelen prejšnji večer ustavil. Toda naslednji dan zjutraj, ko naju je začutil, se je dvignil in se pred nama vlekel naprej. Krvavi sled nama je to povedal. Toda jelenove stopinje se sedaj niso ustavile, vodile so naprej, naravnost v trstje, za katerim je neprehodno močvirje. Tja se je jelen zatekel s svojo neizmerno bolečino v prsih.

In tam zadaj je zamolklo šumela velika reka...

Od takrat se vsakič, kadar pogledam praznino na beli steni, kjer je prostor za lovsko trofejo mojega življenja, v bliskovitih zaporedjih, kakor v filmu, zvrstijo prizori: jelen, ki roka, jelen, ki se kaluži in molí vse štiri od sebe, jelen, ki po strelu trzne in nato s silno bolečino v prsih odtava umirat v močvirje, kamor mu nisva mogla slediti. In vsakokrat se zgane v meni zamolkla bolečina...

Naselitve risov v letih od 1970 do 1978

Janez Čop, odsek za lovstvo Inštituta za gozdno in lesno gospodarstvo Slovenije

Naselitev risov v lovišču »Rog« (od 1. 9. 1973 »Medved«) na Kočevskem v marcu 1973 ni bila prva niti zadnja v Evropi. Moj namen je, kronološko prikazati naselitve te zveri iz rodu mačk v drugih državah in bralce seznaniti z načrti za nadaljnje naselitve.

Ris je kaj slabo zapisan v miselnosti in pojmovanju večine ljudi, med njimi tudi lovcev, nekaterih organizacij in, za čudo, tudi pri nekaterih varstvenikih okolja. Prav gotovo je bil to tudi vzrok, da so bile prve naselitve risov tajne. O nekaterih naselitvah v ZR Nemčiji in Švici se še sedaj točno ne ve, kdo je stal za njimi, kdo je dal denar itd. — ali posamezni ljubitelji te divjadi ali organizacije, združenja.

Z R N E M Č I J A

Prva naselitev je bila na Bavarskem, v nacionalnem parku »Bayerischer Wald«, ki leži ob češko-nemški meji.

Tu se razprostira največje gozdno območje smreke, bukve, jelke v srednji Evropi, ki skupno z gozdovi Šumave onstran meje tvori obsežno površino okoli 240 000 ha. To je sredogorje, najvišji vrh Rachel (1752 m) je na nemški strani. Zadnjega medveda v teh gozdovih so uplenili leta 1833, na češki strani pa leta 1846. V letih od 1800 do 1815 je bilo tu uplenjenih še 10 risov, zadnji leta 1846. Tega leta je bil tamkaj pokončan tudi zadnji volk.

V omenjeni nacionalni park so v letih 1970 in 1971 izpustili 5 risov — 3 samice in 2 samca.

Podrobnosti o tej naselitvi še danes niso znane, ne kraj in ne način izpusta, niti kdo je bil pobudnik. Znano je le to, da so rise odlovili v gozdovih Slovaške, da jih je posredoval živalski vrt Stromovka pri Ostravi (ČSSR), ki se je tedaj pričel resneje ukvarjati z odlovom risov, da bi tako z devizami za prodane rise lahko v drugih živalskih

vrtovih na zahodu kupoval eksotične živali.

Risi so naselili območje skalovitega Falkensteina; tu se tudi sedaj stalno sledi 4—5 risov. Decembra 1972 so našli mrtvo risinjo, verjetno povoženo, 6 mesecev staro mladico, kar je dokazovalo, da je po izpustu prišlo do parjenja. Mladiče so ugotovili tudi v naslednjih letih. Risi so popolnoma naselili okoliške gozdove izven parka in Falkensteina proti zahodu (Rachel). Tudi Čehi zatrjujejo, da so risi ponovno tudi na njihovi strani, na območju Kubany, okoli 30 km od Falkensteina.

Omenjena kolonija risov je zanimiva tudi iz drugega vidika. Kljub izredno velikemu številu obiskovalcev nacionalnega parka (letno ca. 1,5 milijona) so se risi prilagodili. Nemir je velik predvsem od pomladi do jeseni, v zimskem času imajo risi več miru. Park je vznemirljiv le podnevi, risi pa so v prvi vrsti nočna divjad. Obiskovalce parka usmerjajo dobre markacije, izven označenih cest in steza pa je prepovedano hoditi. S tem ohranjajo tako imenovane »mirne cone«, kjer ima divjad več miru. Da se je ris obdržal, sicer v manjšem številu, na območju parka, je prav gotovo pomembno. Pragozd, ki je ohranjen kot relikt in obsega le manjšo površino, je obiskovalcem nedostopen.

Š V I C A

Prvo zakonito naselitev, o kateri pa pred javnostjo molčijo, so izvedli leta 1970 v osrednji Švici, v kantonu Obwalden. Dovoljenje za naselitev sta dala zvezni lovski inšpektorat v Bernu in kantonalna gozdarska uprava, izpustili pa so jih blizu kraja Sarnen. Po transportu iz Slovaške so dva risa — samca in samico — prepeljali najprej v karenteno zoološkega vrta v Baslu. Tu so risa cepili proti steklini in ju kasneje, po dveh mesecih, v nočnem času prepeljali na omenjeni kraj in izpustili.

V letu 1976 so v Švici, vzhodno od Ženevskega jezera, v kantonu Waadt pri kraju Les Diablerets, izpustili 2 risa — samca

Foto J. Čop

Spomladi naslednjega leta so na enak način v istem kraju izpustili še en par, vendar še vedno skrivoma. Hkrati je manjša skupina »pristašev risa« na meji med Luzernom in Obwaldenom na svojo roko izpustila tudi par risov. Tako je bilo naseljenih skupno 6 risov v spolnem razmerju 1 : 1.

V kantonu Obwalden so se risi dobro prilagodili novemu, alpskemu okolju, kjer naseljujejo mešane gozdove med 800—1800 m nadmorske višine. V prvem letu po izpustu prvega para so opazili na višini 1500 m pri kraju Lindern samico z mladičem, v drugem letu zopet, tako da je bilo v začetku leta 1973 »idealno« število $(6 + 2)$ 8. (Na Kočevskem so videli 4 mladiče že v prvem letu izpusta.) Sedaj rise pogosto opazajo in slede zlasti na prvotnem naselitvenem območju v Obwaldenu.

Ta divjad pa se je naselila že tudi na območju sosednjega kantona Bern. Skupno število risov na tem območju ocenjujejo letos na okoli 30. Registrirano je nekaj nedovoljenega odstrela in enega risa je povozil vlak, dva pa avtomobil.

Leta 1972 so v narodnem parku Engadin, v kantonu Graubünden, izpustili dva risa, samca in samico. Dovoljenje za to ni dala niti direkcija parka niti kantonalna uprava. Tisti, ki so naselitev izvršili, so še sedaj v javnosti nepoznani. Kako, da so izbrali prav omenjeno področje, ostaja neznanka. Izkazalo se je, da samo ime »nacionalni park« še ni garancija za uspeh naselitve. Ris terja določene življenjske pogoje in to se je tudi tu potrdilo. Področje rezervata je tipičen alpski visokogorski, skaloviti svet, gozdne površine so skromne in nudijo divjadi borno kritje. Zima je huda, dolgotrajna, z debelo snežno odejo, temu pa se pridružuje še nemir zaradi turizma.

Izpuščena risa sta reagirala tako, da sta kmalu zapustila območje narodnega parka in se preselila niže v Unterengadin. Tu so klimatski po-

Ris iz slovaških gozdov

Foto J. Černač, Diana

goji ugodnejši, je večja izbira plena in mešani gozd nudi več zaledja, miru in turizma je manj.

Kolikšno je sedanje število risov na tem območju, ni znano. Vsekakor Švicarji ocenjujejo to naselitev za uspešno.

V letih 1974 in 1975 so izvedli naselitve še v kantonu Neuchâtel (Neuenburg), v Švicarski Juri, to je v zahodnem delu Švice blizu francoske meje. V rezervat Creux du Van so izpustili dva para: prvi 8. 7. 1974, drugi 5. 7. 1975. Območje naselitve ima površino okoli

80 000 ha, z nadmorsko višino od 530 do 1450 m.

V letu 1976 sta znani še dve naselitvi — en par risov so izpustili v pogorje Jura v kantonu Neuchâtel, južno od prej navedenega območja naselitve. Precej daleč od kraja izpusta v Neuchâtelu so v istem letu izpustili dva samca pri kraju Les Diablerets v kantonu Waadt, vzhodno od Ženevskega jezera. Kraj izpusta je ca. 1500 m visoko, gozdna meja pa je pri 2000 m nadmorske višine. Glavni drevesni vrsti sta smreka in macesen. To je izrazito

Vogezi v Alzaciji (Francija), kjer tudi nameravajo naseliti rise

Foto J. Čop

alpsko področje, nekaj gorskih vrhov sega prek 4000 m. Oba risa sledijo blizu mesta izpusta. Že tri leta čakajo, da iz Ostrave pošljejo še dve samici, ki ju bodo spustili na območje teh dveh samcev.

To so do sedaj znane naselitve risov v Švici. Ne bo presenečenje, če se bo naknadno zvedelo, da so rise naselili še kje.

Lovskemu inšpektoratu v Bernu smo se dolžni zahvaliti, ker nas je jeseni 1972 obvestil, kje je možno rise (za izpustitev v Sloveniji) nabaviti, kakšen je postopek itd. Poslal nam je tudi načrt karantene, ki so jo

Švicarjem skicirali Slovaki. Tudi lovski gost dr. Weber, ki je predlagal lovišču Rog, sedaj Medved, naselitev risov in jih kasneje tudi plačal, je bil Švicar.

ITALIJA

Leta 1971 sta dr. Jungius in dr. Holoway, sodelavca WWF, izdelala študijo o možnosti naselitve risa (in vidre) v nacionalnem parku Gran Paradiso, v pokrajini Aosti, ki meji na francoske Alpe, prav blizu pa je tudi Švica. Na njuno spodbudno oceno se je uprava parka odločila na-

seliti največjo evropsko mačko. Park obsega 64 000 ha. Najnižja točka Paradisa je pri 1000 m, najvišji vrh Gran Paradiso pa je visok 4061 metrov. Gozdna meja je razmeroma visoko — 2400 m. Gozdne površine na strmih pobočjih so skromno zaraščene s smreko, macesnom in cemprinom. Nad gozdno mejo so obsežne travnate površine. Tu se zadržujejo kozorogi, gamsi, svizci in druga divjad. Preseneča podatek, da je bil tukaj zadnji ris uplenjen leta 1918.

Uprava Gran Paradisa je bila stršansko neučakana. V Ostravi so imeli odlovljena le dva samca, ni jim uspelo dobiti še samici. Dogovorjeno je bilo, da bodo dobili dva para v spolnem razmerju 1 : 1, Italijani pa so vzeli, kar je bilo v Ostravi — le dva samca. Sredi junija 1975 so ju prepeljali v živalski vrt v Torinu. Tu so ju cepili in opremili z oddajnikom okoli vrata, v obliki pasu. Po mesecu dni karantene so ju izpustili na koncu doline Valsavaranche, ne da bi obvestili javnost. Telemetrija (merjenje razdalj z daljinomerom) naj bi omogočala natančno zasledovanje njunega gibanja.

Po izpustu, 20. julija 1975, sta se risa ločeno zadrževala na levem in desnem pobočju omenjene doline, kjer je na vsaki strani približno 1000 ha gozda. Do konca avgusta so ju noč in dan spremljali s pomočjo telemetrije; zadrževala sta se na razmeroma majhni površini, v krogu 500 m, aktivna sta bila le v nočnem času.

Zaradi notranjih (političnih) nesporazumov v kolektivu parka so sprejemanje signalov prekinili. Ko so v oktobru želeli ponovno vzpostaviti zvezo, risov ni bilo več v parku. Poskušali so ju izslediti celo s helikopterjem. Naslednje leto, marca 1976, je prispela iz sosednje Francije vest, da so pri kraju La Ferriere d'Allevard (Chambery) našli poginulega, deloma že razpadlega risa, ki je imel okoli vratu pripet oddajnik. Kraj najdbe je 90 km zračne črte od mesta izpusta. To je do sedaj edina

V letu 1977 so Avstrijci izpustili rise na območju gozdarske uprave Murau, pri kraju Kraner-Boden na Štajerskem, le 50 km od Karavank. Kraj izpusta je na sliki označen.

Foto J. Čop

znana ponesrečena naselitev risov. Medtem so Italijani prišli do spoznanja, da njihov Gran Paradiso nima več zadostnih prirodnih pogojev za risa. Po besedah Boitanija (WWF Italija) pripravljajo sedaj Italijani in Francozi skupen projekt, ker so onstran meje v Franciji razmere ugodnejše. Poginuli ris je dokazal, da je prek grebenov moč priti na francosko stran in obratno. Če bo uspela naselitev onstran, je pričakovati, da bodo risi tu in tam prišli iskat plen tudi tostran v nacionalni park Gran Paradiso.

AVSTRIJA

Zaradi bližine je za nas najzanimivejša naselitev risov na območju gozdarske uprave Murau na Štajerskem blizu Turrach, pri kraju Kranner-Boden. Kraj naselitve je le nekaj kilometrov oddaljen od meje s Koroško oziroma do naše Kočevske slabih 200 km, do Karavank pa le 50 km. Območje izpusta je visokogorje z velikimi kompleksi gozdov smreke, macesna in cemprina. Svet je zelo razgiban, najvišji vrh je Eisenhut — 2441 m.

Projekt vodi Inštitut za lovstvo pri Univerzi v Göttingenu, vodja dr. Festetics, financirata pa ga Zoološko združenje v Frankfurtu in Znanstveni fond Avstrije. Naselitev je bila objavljena v dnevnem časopisu in na televiziji, le kraj izpusta so sprva zamolčali. Na avstrijskem Štajerskem je bil zadnji ris odstreljen leta 1892, na Tirolskem pa 1897.

Karanteno so postavili na skritem mestu v višini 1650 m. V začetku januarja 1977 so v ograjen prostor spustili 2 para risov (1 : 1). Odločili so se za drugačno pot od naše. Na Kočevskem so bili risi izpuščeni prve dni marca, torej v času parjenja. Avstrijci pa so želeli, da samici skotita mladiče še v ujetništvu. Računali so, da bosta samici po izpustu zaradi mladičev ostali dalj časa v bližini. Na žalost prirastka ni bilo. Prvi par so izpustili 17. julija, drugega 24. septembra 1977. Po

Območje v nacionalnem parku Gran Paradiso v Italiji, kjer so leta 1975 izpustili 2 risa-samca. Kraj izpusta je označen s križcem, v levem kotu spodaj. Foto J. Čop

obvestilu konec aprila 1979 tudi v letu 1978 niso opazili mladičev.

Posebnost te naselitve je v tem, da so rise v karanteni omamili in jim okoli vratu namestili oddajnike, slično kakor v Gran Paradisu. Toda s telemetrijo so imeli smolo. Delovanje oddajnikov njihove lastne konstrukcije je bilo garantirano za eno leto. Na žalost pa so že po 2 mesecih vsi štirje odpovedali.

Ko so sprejemniki utihnili, so skušali dobiti signale oddajnikov prek sprejemnika, nameščenega na majhnem športnem letalu, ki je lahko preletavalo ozke doline tega razgibanega gorskega sveta. Seveda tudi to ni uspelo. Morali so ubrati enako pot, kakor smo jo pri nas: sledi, raztrgana divjad, srečanja, opažanja ipd. To so edini kazalci, kje se risi zadržujejo, kolikšen je njihov prirastek, kakšna hrana itd. Leta 1978 so Avstrijci izpustili še en par, po drugi verziji celo dva, vse na območju uprave Murau.

Smola je v tem, da se je na Štajerskem in tudi na Koroškem pojavila steklina. Nasprotniki naseljevanja

risov v Avstriji in tudi drugod so s steklino dobili »kost, da jo gloda-jo«, češ tudi ris je prenašalec te hude bolezni in z njegovo prisotnostjo bo epidemija še hujša.

Ris kot toplokrvna žival dejansko lahko zboli za steklino. Toda dr. Polak, direktor veterinarskega inštituta v ČSSR, pravi, da ris kot prenašalec stekline nima nobene vloge. Nikoli ni ris napadel človeka, ne bolan niti zdrav. Od prek 1000 ustreljenih in odlovljenih risov v Karpatih so le pri 4 ugotovili steklino. Ris kvečjemu prispeva k blažitvi te virusne bolezni, ker napada lisice in s tem redči njihov stalež.

Če bo šlo vse po sreči, bodo risi sčasoma naselili tudi območje Koroške v smeri Karavank. Ta gorski masiv bi zaradi gozdnatosti, miru in hrane ustrezal življenjskim pogojem te zveri. Naravni prepreki sta reki Drava in Zilja, vendar tudi Kolpa ni preprečila naselitve risov v Gorskem kotarju, leto po izpustu na Trnovcu v Kočevskem Rogu.

(Prihodnjič nadaljevanje in konec: Načrti za nove naselitve)

Lovska organizacija

Ohranimo kozoroge na Begunjščici!

Lovska zveza Slovenije in Skupnost OZD za varstvo in gojitev divjadi, lov in ribolov sta ustanovili SKLAD TONETA PRESTORJA. Namenjen je za ohranitev kozorogov na Begunjščici, ki so jih napadle gamsje garje.

LZS in omenjena Skupnost sta se s posebno okrožnico (Lovec, št. 7/79, na strani 216) obrnili na vse lovske organizacije, lovce in druge ljubitelje narave, da finančno podpro napore za ohranitev kozorožje kolonije na Begunjščici in Ljubelju v revirju Zavoda za gojitev divjadi Kozorog. Samo gradivo za oboro bo stalo najmanj 500 000 din.

Sredstva nakazujte na žiro račun št.: 50140-601-32-543; Zavod Kozorog — Kamnik. Sklad Toneta Prestorja — za kozoroge.

(V Lovcu, št. 7/79, smo objavili okrožnico »Ohranimo kozoroge na Begunjščici!« Pri-pominjamo, da je št. žiro računa Sklada Toneta Prestorja v okrožnici napačna, brez naše krivde. Pravilna št. žiro računa je objavljena v odstavku zgoraj. — Uredništvo)

Do 31. julija 1979 so prispevali:

	din
1. LZ Slovenije	30 000
2. Triglav, Bled	10 000
3. Družina Zabel, Lj.	500
4. LD Laporje	1 000
5. LD Dravograd	2 000
6. LD Čatež	500
7. LD Loče	1 000
8. LD Anhovo	1 000
9. LD Sp. Ptujsko po.	640
10. LD Šentjur pri Ce.	1 000
11. LD Mala gora, Ko.	2 000
12. LD Sinji vrh, Vinica	1 000
13. LD Velike Poljane	2 000
14. LD Tribuša	3 000
15. LD Log pod Mang.	2 000
16. LD Ljubinj, Tol.	1 000

17. SOB Radovljica	20 000
18. LD Poljčane	1 000
19. LD Podbrdo	2 500
20. LD Rečica pri Laš.	1 000
21. LD Bukovica	500
22. LD Moravci	1 000
23. ZLD Maribor	500
24. LD Gorica	1 000
25. LD Križna gora	2 000
26. LD Artiče pri Brež.	500
27. LD Čaven	1 000
28. ISKRA Kranj	10 000
29. LD Tolmin	1 000
30. ZLD Idrija	1 000
31. LD Pernica	500
32. Dr. France Avčin	1 000
33. Veljko Varičak	2 000
34. Radoslav Cajnko	100
Skupaj	106 140

Vsem darovalcem in vsakemu posebej iskrena hvala!

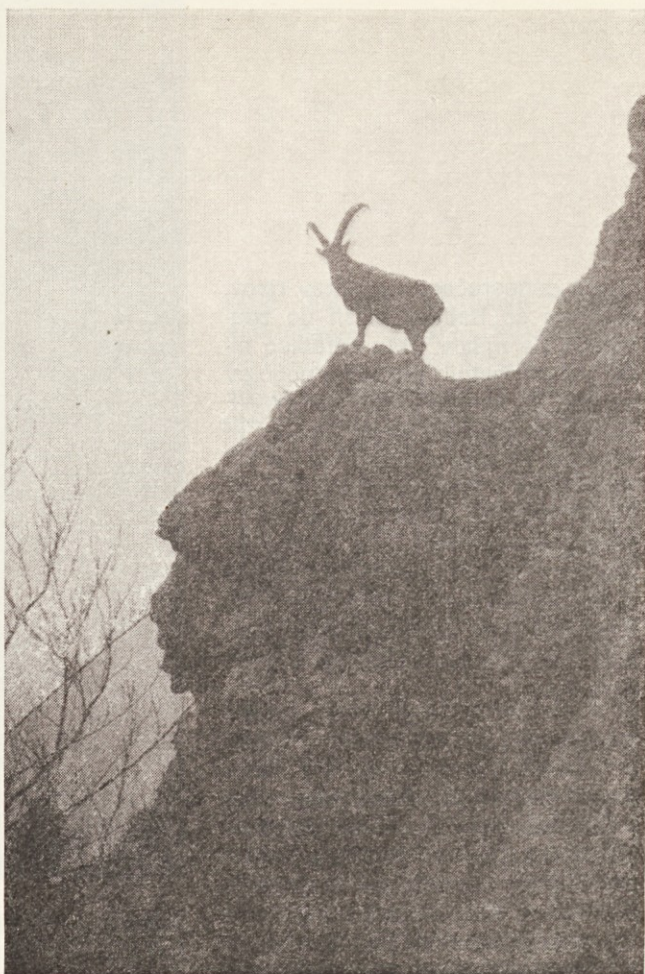
Zavod za gojitev divjadi
Kozorog — Kamnik

Tečaj in izpit za lovske čuvaje v Cerknici

V osnovni šoli v Cerknici je bil 13. 4. 1979 zaključen tečaj za lovske čuvaje, ki sta ga organizirala svet za vzgojo, izobraževanje in propagando pri Lovski zvezi Slovenije in Zveza lovskih družin Notranjske. Program je bil obsežen in zahteven, tečajniki pa so se na izpitu kar dobro odrezali.

Predavanja so bila v ponedeljkih, sredah, petkih in sobotah, od 16. do 20. ure, vse od 12. 2. 1979 do 13. 4. 1979.

Predavali so: Rado Pehaček — cilji in naloge lovske organizacije; dr. Ernest Petrič — temelji socialistične samoupravne ureditve; prof. Stan-ko Brumec — biologija, ekologija, zgradba ptičev, evolucija in genetika, varstvo narave; ing. Miha Adamič — vodna in obvodna divjad, zveri in ujede; ing. Alojz Černe — biologija male divjadi, go-spodarjenje z malo divjadjo in izboljševanje naravnih pogojev; Ludvik Špitalar — lovstvo in splošni ljudski odpor, družbena samozaščita, preprečevanje divjega lova in krivolova; Blaž Krže — srnjad, divji prašič, muflon, bioteh-nična dela, ocenjevanje starosti divjadi, lovska inšpek-cija, lovsko orožje in balisti-ka; dipl. vet. Andrej Bidovec — bolezni divjadi; ing. Vito-

Kozorogi so se naselili tudi v Srednjem vrhu Zelenice, to je v najzahodnejšem revirju lovišča »Kozorog« Foto T. Mulej

mir Mikuletič — divji petelin, ruševac, gozdni jereb, gams kozorog in svizec; France Cvenkel — ravnanje s plenom in lovski običaji; dipl. iur. Peter Šuler — lovska zakonodaja in družbeno planiranje; Jože Škofic — kinolo-gija; dr. Vjekoslav Simčič — prehrana in bolezni psov; Janko Perat — lovska etika; Oskar Dolenc — lovska foto-grafija; ing. Ciril Štrumbelj — jelenjad; Lado Švigelj — medved; dipl. vet. Dušan Nar-din — pregled uplenjene div-jadi; Veljko Varičak — oce-njevanje trofejev; dr. Anton Šmalc — prva pomoč pri nezgodah.

Več predavanj je bilo spremljanih s predvajanjem diapo-zitivov in filmov.

Na strokovni ekskurziji so si tečajniki ogledali: fazanerijo gojitvenega lovišča Kozorog v Cerkljah, lovski muzej v Bistri in revir v lovišču »Med-ved« na Kočevskem. Ogled

lovišča Kozorog je odpadel zaradi obilice snega.

Tečaja so se udeležili in op-ravili tudi zaključni izpit:

Igor Avsec, Vinko Kraševac, Janez Šega iz LD Gornje Je-zero; Tone Abrahamsberg, Ve-koslav Kotnik, Marjan Mertelj iz LD Grahovo; Tone Brani-selj, Peter Ileršič, Franc Vid-mar iz LD Cerknica; Silvo Bajc, Milan Baraga, Miro Kržič iz LD Begunje; Tine Bombač, Marjan Brzek, Alojz Cvelf, Franc Rovani iz LD Ra-kek; Ivan Debeljak iz LD Stari trg; Vladimir Furlani, Janez Troha iz LD Babno po-lje; Alojz Gradišar, Janez Pe-ček iz LD Žilce; Fric Gadja, Jože Modic iz LD Nova vas; Tone Kandare, Darko Ven-gust iz LD Iga vas; Ivan Na-red, Ivan Zalar iz LD Cajnar-je.

Poseben poudarek je bil na tečaju namenjen varstvu na-rave. Varstvo narave je bilo na tečaju tudi samostojen

predmet in vsi tečajniki so bili iz te snovi tudi izprašani. Po izpitu so dobili izkaznice in znake Gorske straže.

Vsi so tudi opravili poseben izpit za preglednike uplenjene divjadi.

Tečaj je obiskovalo 28 članov lovskih družin. Iz neznanega vzroka pa je eden deset dni pred zaključkom odstopil. S prav dobrim uspehom je opravilo izpit — 9 tečajnikov, z dobrim uspehom — 16 tečajnikov, z zadostnim pa — 2 tečajnika. Najboljši trije so dobili knjižne nagrade.

Vodja tečaja je bil znani cerkniški lovec Franc Vidmar.

Starostni sestav je bil naslednji: od 27 do 37 let starosti — 13, od 37 do 50 let starosti — 10, od 50 do 60 let starosti pa 4 tečajniki.

Izpitno komisijo so sestavljali: prof. Stanko Brumec, Blaž Krže, ing. Alojz Černe, Jože Škofic, dipl. vet. Dušan Nardin, Veljko Varičak, dipl. vet. Andrej Bidovec, dipl. vet. Dominik Rode, dipl. iur. Peter Šuler.

Ob zaključku tečaja oziroma izpitov je predsednik IO LZS Rado Pehaček pozdravil tečajnike in se pohvalno izrazil tudi o njihovem uspehu. Na izpitu so vsi dobro odgovarjali, z razliko, da se nekateri znajo pač bolje izražati. Novim lovskim čuvajem je zaželel veliko uspehov pri varstvu in gojitvi divjadi ter sploh pri delu za napredek notranjskih lovišč.

Lojze Mikše

Šercerjavec smo zgradili in odkrili spomenik

»Tod so se šercerjevci borili, tu na pohorskih fratah so kri prelili,« je vklesano na spominski plošči partizanskega obeležja, ki so ga pred letošnjim dnevom borca, 1. julija, odkrile v sodelovanju krajevnih skupnosti Tinje in Kebelj — Lovska družina Slov. Bistrica, Lovska družina Oplotnica in Gozdno gospodarstvo Maribor.

Ko sva se nekoč pri obhodu lovišča z Rudijem Smolarjem, znanim bistriškim družbenopolitičnim delavcem, ustavila na križišču poti pri Juhartovem križu, mi je rekel: »Na tem mestu bi moral biti spo-

menik partizanom šercerjavecem, ki so padli na tem mestu jeseni leta 1944.«

Zamisel sem posredoval skupščini naše lovske družine. Članstvo je predlog o postavitvi spomenika z navdušenjem sprejelo, še zlasti, ker je na tem mestu tudi meja med lovišči treh lovskih družin. S predlogom je soglašala in izrazila pripravljenost za sodelovanje LD Oplotnica, prav tako GG Maribor, TOZD gozdarstvo Oplotnica, obrat za lovstvo.

Ustanovljeni koordinacijski odbor se je povezal s krajevnimi dejavniki, zlasti s krajevnima skupnostima Tinje in Kebelj. Obveznost postaviti spomenik, z vsemi stroški, smo prevzeli lovci, izpeljati kulturni program pri odkritju so pa sprejeli: krajevni skupnosti Tinje in Kebelj, KUD Slov. Bistrica in drugi.

Pri izvedbi sprejetih delovnih obveznosti so si lovci, gozdarji in pohorski kmetje podali roke. Vsa nestrokovna dela so bila opravljena udarniško, brezplačno. Vključno popravilo gozdne ceste, kjer so zlasti sodelovali občani Krajevnih skupnosti Tinje in Kebelj.

Odkritje spomenika je bilo vključeno v občinski program praznovanja.

Spomenik je odkril Ladislav Cvahte, predsednik Občinske konference SZDL Slov. Bistrica. V svojem govoru je spomnil številne udeležence proslave na vojno, ko so tudi tod divjali boji za našo osvoboditev. Prelita kri padlih borcev nas obvezuje, da čuvamo pridobitve zmage in revolucije. Sodelovanje lovskih organizacij s krajski je ocenil za enkratno. Še nadalje naj se razvija, kajti le na tak način

je možno doseči načrtane cilje vseh uporabnikov istega prostora.

Zelo lep vtis je naredila s svojim nastopom godba na pihala iz Frajhajma, ki jo sestavljajo pretežno pohorski kmetje — amaterji. Zanimivo je, da ta godba samoukov obstaja že 175 let. Tradicija godbenikov, ki so razmetani na prostranem območju Pohorja, se prenaša iz roda v rod. Med godbeniki izstopa znani lovec in nekdanji šercerjavec, po postavi najmanjši Sernčev Hinko.

Pri odkritju je bila udeležba krajanov izredna, medtem ko vabljenih predstavnikov nekaterih lov. družin slovenjbiškega lovskogojitvenega območja kakor tudi ZLD Maribor na tej svečanosti ni bilo.

Ni treba posebej poudariti, da smo lovci spomenik in njegovo okolico vzeli v svoje

Odkritje spomenika šercerjavecem, 1. julija letos, v okviru občinskega praznika Slov. Bistrice

Člani Lovske družine »Boris Kidrič« — Kidričevo pred svojim lovskim domom Foto J. Vrabl

varstvo. Čuvali ju bomo in vzdrževali. Dogovorili smo se tudi, da bomo vsako leto padle šerčerjevce počastili s kulturno prireditvijo, kar naj bi postalo tradicionalno. Zadnji čas je, da se lovci vključimo v tok družbenih dogajanj, kajti le z našo prisotnostjo bomo tudi upravičili našo dejavnost na področju varstva in gojitve divjadi.

Ivan Brinovec

LD »Boris Kidrič« — zgradila lovski dom

Člani LD »Boris Kidrič« — Kidričevo upravljajo lovišče, ki se v glavnem razprostira med Ptujem in Zlatoličjem ter med rekama Dravo in Polskavo. Lovišče meri okoli 5500 ha in je pretežno ravninsko. V njem je zlasti veliko fazanov in srnjadi, zajcev pa manj kakor pred leti.

Dolgouhce so zlasti v zadnjih letih občutno zredčile epidemije in motorizacija. Na cestah skozi lovišče je dnevno poprečno povožen 1 zajec. Divjadi drugih vrst, značilnih za nižinska lovišča, ne manjka. Prehodni gostje so celo divji prašiči.

V LD je 50 članov, od teh 4 pripravniki. Lovišče skrbno vzdržujejo. Član LD »Boris Kidrič« pomeni biti vedno delaven, skrben, ustvarjalen.

Dom Lovske družine »Boris Kidrič« se lepo vključuje v zeleno okolje

Foto D. Čater

Člani gradijo in vzdržujejo preže, oboro, voljero, pridekujejo krmo za divjad, urejajo remize, zalagajo krmišča itd. V lovišču imajo člani organizirano tudi redno nadzorstvo. Vsako leto vložijo v svoje revirje več sto fazančkov. Veliko pozornosti namenjajo strokovnemu izpopolnjevanju članov.

Doslej so bili v težavah, ker niso imeli lastnih prostorov za sestanke, predavanja ipd. Sestajali so se običajno v gostilnah, prosvetnih in gasilskih domovih, kjer pa zlasti v zimskem času ni bilo prijetno zaradi mraza. Že pred desetiimi leti so razpravljali o gradnji lastnega doma in namensko začeli zbirati sredstva. Čeprav je v teku let veliko pobrala inflacija, se je nabralo toliko, da so se pred dvema letoma končno le odločili. Začeli so z gradnjo in 1. julija letos so dom slovesno odprli.

Otvoritev doma so povezali s 60. obletnico ZKJ, ZSMJ in revolucionarnih sindikatov ter z dnevom borca.

Pri gradnji so delali brezplačno, udarniško skupno 11 000 ur. Lovsko družino pa so materialno podprli tudi delovne organizacije in kmetje, ki so za stavbo podarili ves potreben les.

Najprizadenejši in najdelavnejši pri gradnji je bil izmed članov Tone Kokoč, ki je delal brezplačno 860 ur in si s tem priboril čast, da je dom slovesno odprl. Med najzaslužnejšimi so še: Janez Kostanjevec, Ivan Zupanič, Jakob Šprah, Vlado Zupanič, Stanko Pal in Ivan Anželc.

Na otvoritveni slovesnosti so govorili: starešina LD Ivan Zupanič, predsednik skupščine LZS Franjo Ledinek in predsednik skupščine Krajevne skupnosti Hajdina Štefan Vidovič.

V izbranem kulturnem programu je sindikalni moški pevski zbor TGA zapel več pesmi, učenci osnovne šole iz Hajdine pa so nastopili z recitacijami, petjem in rajanjem. Za zabavo in ples je nato še pozno v noč skrbel ansambel »Tornado«.

Razmeroma lep sončen dan in solidna izvedba celotne prireditve v organizaciji članov LD ter njihovih svojcev sta omogočila, da se je kakih

Lovci iz Zgornje Ščavnice v Slov. goricah po lovu z gosti Slovenci, člani Kluba prijateljev lova iz Celovca, v novembru 1978
Foto V. Ferluga

5000 mladih in starejših udeležencev na prireditvi počutilo kar najbolje.

Mnogi izmed udeležencev so si že na dan otvoritve doma ali v tednu kasneje ogledali poučno in pestro lovsko razstavo. LD »Boris Kidrič« je skupaj s pobrateno LD Dolenja vas pri Ribnici na Dolenjskem razstavila številne in zanimive lovske trofeje iz nižinskih in višinskih lovišč. Razstavljeno je bilo tudi rogovje srnjakov iz lovišča LD »Boris Kidrič«, ki je na mednarodni lovski razstavi v Bukarešti osvojilo 3 zlate medalje.

Na tekmovanju v streljanju na umetne golobe se je pomerilo nad 100 strelcev, med katerimi so najboljše uspehe dosegli že znani tekmovalci Janko Rožmarin, Rudi Rakuša, Jože Lobnik, Jože Verdinek in drugi.

Drago Čater

Obvestilo in prošnja

Poročilo o strelskem prvenstvu LZS čaka še vedno na objavo, ker nismo dobili še nobene fotografije o prvenstvu. Ponovno prosimo vse, ki so na prvenstvu fotografirali, da nam pošljejo posnetke. Objavljene slike bomo honorirali, neobjavljene pa vrnili.

Uredništvo

Vabila na lov za člane Kluba prijateljev lova v Celovcu in Društva slovenskih lovcev Julijske krajine »Doberdob«

Obvestilo izvršnega odbora Lovske zveze Slovenije

Po dogovoru z vodstvi obeh v naslovu navedenih slovenskih društev v zamejstvu obveščamo lovske družine celotne SR Slovenije, da naj v bodoče vabila na lov ne naslavlajo na posamezne člane navedenih društev, ampak izključno na Klub oziroma Društvo.

Status člana naše lovske organizacije (v SR Sloveniji) bodo v bodoče imeli le tisti člani obeh slovenskih lovskih društev v zamejstvu, ki pridejo na lov v SR Slovenijo prek svoje organizacije (Kluba oz. Društva).

Vse druge člane omenjenega Kluba oz. Društva, ki pridejo na lov neposredno, je obravnavati kot tuje državljane, za katere velja cenik za inozemske lovske goste.

Za tak način sodelovanja s slovenskimi lovci iz zamejstva smo se dogovorili in odločili zato, da bi vodstva omenjenih društev vabila za lov enakomerno razdeljevala na vse svoje člane.

Lovske družine torej prosimo, da upoštevajo to naše obvestilo in vabila na lov naslavlajo na navedena naslova:

Klub prijateljev lova, 9020 Klagenfurt — Celovec, Spitalgasse 12/III, Avstrija ali

Zveza lovskih družin Gorica — za Društvo slovenskih lovcev Julijske krajine »Doberdob«, 65001 Nova Gorica, p. p. 12 (ZLD Gorica namreč sprejema pošto za Društvo »Doberdob«).

Predsednik IO LZS:
Rado Pehaček

Jubilanti

Štefan Beguš, tajnik LD Podbrdo, je 25. decembra 1978 dočkal svojo šestdesetletnico. Rodil se je v vasi Stržišče pod Črno prstjo. V lovske vrste je stopil leta 1952 in takoj prevzel funkcijo blagajnika, ki jo je vestno opravljal do leta 1963. Od tedaj je neprekinjeno tajnik LD. Za njegovo prizadevnost ga je Lovska zveza Slovenije odlikovala z znakom za lovske zasluge in z redom za lovske zasluge III. stopnje. V veliki meri je tudi njegova zasluga, da je LD Podbrdo med najuspešnejšimi lovskimi družinami v

ZLD Gorica, saj je bila v jubilejnem lovskem letu 1977 odlikovana z redom za lovske zasluge III. stopnje.

Lovci LD Podbrdo mu želimo dober pogled še veliko let.

Karel Pušnik, velik ljubitelj planin in vesten lovec, je 4. junija 1979 praznoval svojo 60-letnico.

Rojen je bil na Lokah pri Zagorju v številni delavski družini, kjer je bil v tistem času trd črn kruh že poslastica. Kot mlad golopetec se je že rad ponudil lovcem za brakirja. Mizarske obrti se je izučil pri privatnem mojstru, zaposlil pa se je pri Rudniku Zagorje, kjer je opravljal svoje poklicno delo do nedavne upokojitve. V NOV je odšel junija 1944. Bil je neustrašen borec-mitraljezec in nato komandir v Dolenjskem odredu.

Je soustanovitelj LD Izlake, lovec pa 40 let. Član upr. odbora LD je nad 20 let. Sedaj je gospodar LD. Pripisati mu je veliko zaslug, da si je LD zgradila že svojo drugo lovsko kočo.

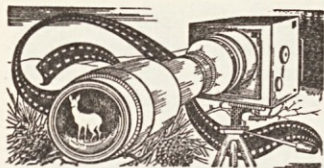
Karel je kot lovec in planinec, kot pošten delavec in veder tovariš znan po vsej zasavski regiji. Je nosilec partizanskih odlikovanj, znaka za lovske zasluge in dobitnik planinskega priznanja.

Ob jubileju mu iskreno čestitamo in se mu hkrati zahvaljujemo za nesebično delo v LD. Dragi Karel, še veliko let zdravlja in na lovskih stezah obilo zadovoljstva!

Člani LD Izlake — V. V.

Karel Pušnik

Fotokino klub Diana

Enkratno doživetje

Dogodek, ki ga opisujem in prikazujem, mi je poklonila narava pred nedavnim v naših, kočevskih gozdovih: Kazalo je, da se bo vreme kmalu sprevrglo; bilo je soparno in soncu so se že bližali temni nevihtni oblaki. Stopal sem po gozdu. S seboj sem imel vso fotografsko

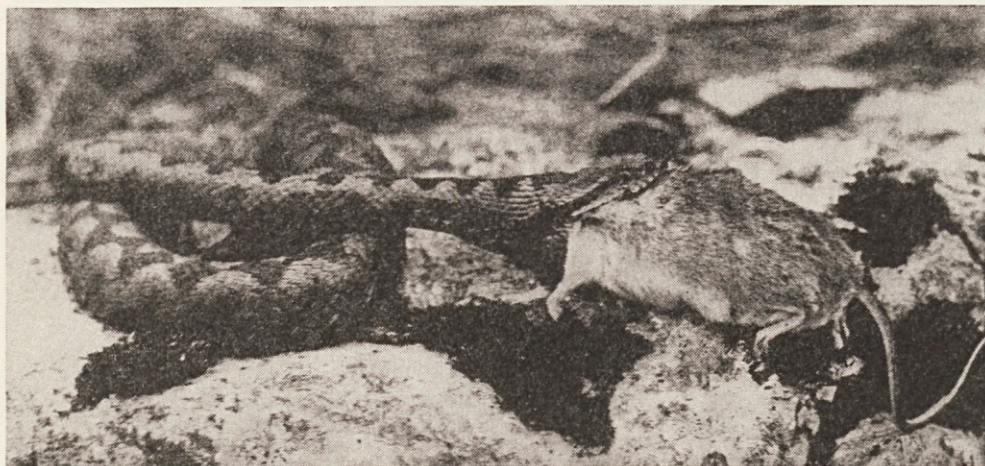
opremo in bil pripravljen na presenečenja. Pozoren sem bil na vsak šum. Zaradi poka vejice pod stopalom sem bil ob posnetek srnjaka, ki je prav tedaj stopil na rob jase. Jezno je zabokal in opozoril name še srni, ki sta bili že na jasi. Seveda sem videl le nekaj dvignjenih zadnjih nog. Tiho sem stopal čez trnje in med poletnimi cveticami. Namenil sem se do krmišča sredi večje poseke. Pot me je vodila med nizkim skalovjem, ki se je med grmi bočilo iz tal. Mimogrede mi je pogled ušel na skalo ob poti. Zdelo se mi je, kakor da se je tam nekaj premaknilo. Toda sam sebe sem prepričal, da ni bilo nič. Že sem napravil nekaj korakov naprej, ko me je prešinila misel, da je bila morda kača. In sem se vrnil.

Res! Na skali je bil zviti modras, proti njemu pa je kakor hipnotizirana lezla miška. Rad bi privil 200 mm objektiv, a za to ni bilo časa. Z razdalje nekaj metrov sem fotografiral s 500 mm objektivom. Prizori so se zavrteli z izredno naglico, da mi je bilo kar žal, da namesto fotoaparata nisem imel filmske kamere. Modras se je usločil, se pognal kakih 50 cm naprej in usekal. Miška se je vzpela na zadnji nožici, kakor da bi se hotela braniti, a zaman. Kmalu se je umirila. Šele takrat je modras zlezel naprej, jo potegnil na skalo, jo obrnil in ovil. Začel je pri glavi, a se je precej mučil, kajti miška ni bila tako majhna. V žrelu sta mu kmalu izginila glava in noga. Potem je šlo bolj počasi. Imel sem dovolj časa,

da sem privil 200 mm objektiv in dva obročka. Tako sem ga lahko portretiral. Toda preveč sem se mu približal in modras je z miško zdrknil v razpoko. Prizora je bilo konec. Vendar sem bil vesel, da mi je boginja Diana poklonila tako redek prizor krutega boja za obstanek.

Fotografska vnema in radovednost sta me gnali, da sem še isti večer razvil film. Naredil sem približno 40 posnetkov, izmed katerih pa je dobrih le 15. Od živčnosti sem pozabil na čas, zaslonko in poleg tega so mi bile roke vse prej kot mirne. Najbrž bi se ob takem prizoru tresle vsakomur. Naj še omenim, da sem fotografiral na Ilford FP 4, 1/125-8.

Besedilo in slike
Janez Papež

V spomin

Franc Bregar, član LD Ivančna gorica, nas je v 71. letu starosti za vedno zapustil. Mrzlega zimskega dne, 5. 1. 1979, smo se poslovili od njega na pokopališču v Stični. Bil je lovec od leta 1946. V upravni odbor LD je bil izvoljen leta 1952 in je v njem deloval vse do leta 1966. Medtem je bil 11 let gospodar LD. Vestno je izpolnjeval svoje dolžnosti in Lovska zveza Slovenije ga je odlikovala z znakom za zasluge.

Številno spremstvo na njegovi zadnji poti je dokazovalo, kako je bil France priljubljen. Ko so se po poslovnem govoru oglasili lovski rogovi in so mu jeknile puške v zadnji pozdrav, smo mu njegovi lovski tovariši prekrili krsto s smrekovimi vejicami — v poslednje slovo.

Dragi naš vzorni lovec in dober tovariš France, ohranili te bomo v lepem spominu.

Člani LD Ivančna gorica

Tone Prestor

Doma je bil s Primskovega, gimnazijo je dovršil v Kranju in diplomiral na veterinarski fakulteti v Ljubljani. Toda mladeža živinozdravnika ni zanimalo le zdravljenje domačih živali, ampak tudi divjih. Zato in zaradi svojih sposobnosti je po diplomi — oziroma po odsluženju vojaškega roka v Tolminu — leta 1969 postal asistent na Inštitutu za zoohigieno in patologijo divjadi BF v Ljubljani.

Prav takrat je gamse — zlasti v Julijcih — napadala kužna slepota. Tone se je z vso vneto lotil raziskovanja te zagonetne bolezni in napisal razpravo »Poskus umetnega inficiranja ovc in gamsov s kužilom gamsje slepote«. Asistent na Inštitutu je bil 3 leta in ostal njegov strokovni sodelavec tudi pozneje, kot veterinar v Tržiču, vse do svoje smrti. Na Inštitutu je šlo pri pregledih skozi njegove roke na stotine in stotine poginule in odstreljene divjadi.

Za kužno gamsjo slepoto sta iz Avstrije prišli novi boleznici: leta 1973 gamsja garjavost in v začetku leta 1979 še steklina. Garjavost je z gamsov prešla tudi na kozoroge na Ljubelju in Begunjščici. Kaj storiti? Kozorogi predstavljajo preveliko vrednost, da bi jih prepustili usodi! Po tehtnem preudarku je padla odločitev: odloviti jih in zdraviti! Živinozdravniški zavod Gorenjske in Zavod za gojitev divjadi »Kozorog« sta glavno nalogo poverila Tonetu.

Zdraviti pa je možno le odlovljene, žive kozoroge. Tone je bil prvi in edini strokovnjak v Sloveniji za odlov divjadi z injekcijsko puško. V času gamsje slepote je z omamnimi naboji iz injekcijske puške »odstrelil« številne gamse, ki jih je žive potreboval za raziskovanje slepote. Letos v začetku leta pa je prilagodil naboj z mamilom teži in moči kozorogov. Odlovili naj bi vso ljubeljsko kolonijo, okuženo z garjami. Tone je bil odličen in izjemno požrtvovalen živinozdravnik, hkrati pa tudi lovski strokovnjak. Vseskozi je bil tudi strokovni sodelavec Zavoda za gojitev divjadi »Kozorog«. Zadnji čas je vse svoje pro-

Tone Prestor

ste ure namenil proučevanju in zdravljenju garjavih gamsov in kozorogov. Po številnih gorenjskih lovskih družinah je predaval o steklini. Študiral je stresne (šokovne) učinke Avčinove ABC krogle in o tem objavil razpravo v Lovcu. Kot starešina je leto dni pred smrtjo uspešno vodil Lovsko družino Kovor. Poklicnim lovcem zavodov »Kozorog« in »Triglav« je predaval o balistiki in bil tudi sam odličen strelec: enoletni prvak Gorenjske na umetne golobe in večletni gorenjski prvak in streljanju s kroglo. V svoji stroki, svojem znanju pa je hotel še napredovati. Prijavil se je za magisterij in tudi pri tem mu je lovska kri narekovala, da si je izbral temo: boleznici divjadi.

Letos 1. aprila je bila nedelja. Tudi popoldne tega dne je namenil zdravljenju že odlovljenih kozorogov v Podlublju. Tja se je od svojega novega doma v Ročevnici odpeljal skupaj s svojo ženo Marijo, s sinom Markom in hčerko Špelo. Pozno popoldne so se vračali. Kar Tone opazi na pobočju kozoroge. Ustavi avtomobil in daljnogled mu pove, da je v tropu eden z znaki bolezni. Vzame injekcijsko puško in s sinom se odpravi na lov... Kozorog je klecnil in se opotekajoč umaknil v strme pečine. Ali se mu injekcijska igla ni zapčila na pravo mesto? Ali ni ustrezala količina mamila? Kaj če se zadeti kozorog zgrudi v sklovlju in prepad bo požrl dragoceno žival? Tone se je hitro odločil in šel za kozorogom v pečine...

Potem je ostalo samo še bučanje penečega se gorskega potoka in črna noč in sij reflektorjev ter klici gorskih reševalcev... To je bil Tonetov poslednji lov, ne zato, da bi ubijal, ampak da bi zdravil in ohranjal pri življenju. Dal je svetel zgled izredne požrtvovalnosti. Lovci in drugi ljubitelji divjadi bomo začeto delo nadaljevali in v SKLADU TONETA PRESTORJA (ustanovljenem meseca junija letos) zbirali sredstva, da uresničimo nalogo, za katero je Tone omahnil v smrt, star komaj 38 let.

Pokopali smo ga prav na dan 15-letnice njegove poroke in prav na sedmi rojstni dan njegove hčerke. Ogromna množica lovcev z vse Gorenjske in od drugod ga je na tržičkem pokopališču spremila v večna lovišča. Pet govornikov je orisalo lik odličnega človeka in številni lovski prapori so se v odjeku strelcev iz pušk lovcev in strelcev sklonili nad njegov prerani grob.

Dragi Tone, tisočera ti hvala za vse! Naj v naročju gora mirno počiva tvoje mlado lovske srce!

Tvoji lovski tovariši — C. F.

Iz Republiškega zavoda za varstvo narave SR Hrvatske v Zagrebu pa je naše uredništvo prejelo sliko (na strani 288) in tole pismo:

Še eden iz vrst naših slovenskih sodelavcev in prijateljev se je preselil v večna lovišča... **Tone Prestor**, dipl. veterinar, ki je lanske jeseni sodeloval z nami z vsem srcem pri naselitvi gamsov na Velebit. Pregledal je velebitski biotop, predaval, sodeloval pri odlovu v revirju Konc nad Kamniško Bistrico, opravil veterinarski pregled odlovljenih živali, pomagal pri natovarjanju in raztovarjanju. Zapustil nas je same ob začetku, še ne dokončani nalogi. Letos jeseni naj bi ob Tonetovi pomoči odlovili gamse na Mavrovu, zopet za Velebit. Toda nalogo bomo morali izvršiti brez tebe, dragi Tone.

Ob vsem pomilovanju zapuščene tvoje življenjske družice in dvojice otrok, ob mislih na pravkar zgrajeno hišo, na

zbirko trofej in starega orožja, na možnosti, ki so se odpirale pred teboj, globoko v nas tli misel, ali pač moremo zaželei sebi kakor tudi svojim prijateljem drugačen konec, kakor umreti pri izvrševanju svoje naloge. Toda, ti si vsekakor odšel prezgodaj. Dragi Tone, teh nekaj vrstic naj ti bo, ob iskreni bolečini v srcu, šopek na tvoj grob!

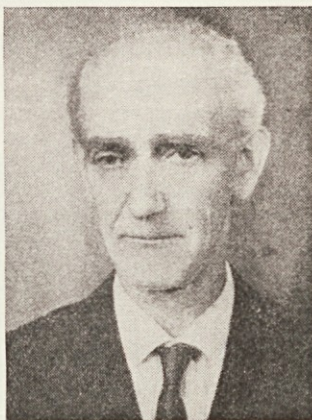
V imenu tvojih hrvatskih sodelavcev in prijateljev — ing. Željko Štahan

Anton Slapnik iz Rovta nad Šmartnim ob Dreti je umrl 22. 3. 1979, v 75. letu starosti. Sodeloval je pri ustanovitvi naše LD leta 1946 in bil njen prvi tajnik, do leta 1950. Ko je tega leta Menina planina prešla v sestav gojitvenega lovišča, je postal poklicni lovski čuvaj. Leta 1954 je Menina planina postala sestavni del lovišča LD Dreta-Nazarje.

Anton je takoj stopil v članstvo LD in ostal njen zvesti član vse do svoje smrti. Od leta 1958 do 1960 je bil starešina, potem dve leti predsednik disc. razsodišča in več let član NO. Veselje do lova je kazal že v otroških letih. Kmetija, na kateri je kasneje gospodaril, stoji na pobočju Menine planine. Nanjo se je navezal z vsem svojim srcem. Mirno počivaj, dragi Tone, v vznožju tvoje Menine planine in njeni gozdovi naj ti šumijo večno uspavanko.

Tvoji lovski tovariši iz LD Dreta-Nazarje

Anton Slapnik

Lovski oprtnik

O povečanem odstrelu

K pisanju me je spodbudil sestavek Ivana Vebra, v letošnjem aprilskem Lovcu. Ne morem soglašati z nekaterimi njegovimi trditvami o gojitvi parkljaste divjadi, predvsem srnjadi. Po njegovem mišljenju sedaj pretirano povečujemo odstrel, se predajamo športnim ciljem in užitkom, namesto da bi se posvetili kakovosti odstrela. Ali naj bi to privedlo do tega, da bi morali prenehati z odstrelom ter z dolgoletno zaščito popravljati svoje napake?

Vemo, da se ne le pri nas, temveč skoraj po vsej Evropi srnjad izredno razmnožuje. Sprašujemo se, kaj je temu vzrok. V prvi vrsti vsekakor spremenjeno okolje, prehranbeni pogoji in nenaravna selekcija. Ob nekoč nepravilnem

lovskem pojmovanju o zvereh in ujedah so zmanjšali njihovo številčnost na minimum ali jih povsem iztrebili. Tako ni več ustrezne selekcije med rastlinojedi. Največ pa je k razmnoževanju srnjadi pripomoglo spremenjeno okolje. Posledica tega je, da moramo v populacije srnjadi posegati s povečanim odstrelom.

Osnovna naloga je, da odstranimo presežni prirastek. Pri tem pa moramo vsekakor paziti, da ne odstrelujemo preveč niti premalo, kajti oboje ima lahko daljnosežne posledice.

Vsekakor je številčnost parkljaste divjadi (predvsem srnjadi) prevelika. Zato zmanjšana telesna teža, poprečno slabše trofeje, gumbarji. Predvsem pojav gumbarjev in zmanjšana telesna teža sta zanesljiv dokaz prenaseljenosti. V veliki meri številčnost srnjadi podcenjujemo. Razpoložljiva lovska literatura navaja več takih primerov. Naj omenim le primer z Danske, ko so v revirju Kalø, velikem okoli 1000 ha, izvršili totalen odstrel srnjadi. Z opazovanjem so ocenili, da je v revirju stalež največ 70. Uplenili so pa 213 srnjadi.

Tudi tako ostrih zim ni več, kakor so bile nekoč (z redkimi izjemami), zato naravna selekcija šepa. Skratka, mladiči in oslabele živali ne poginjajo, pač pa životarijo iz leta v leto, kolikor jih ne odstrelimo. Takšen pogin bi bil vsekakor dobrodošel in ne bi predstavljal nikake katastrofe, kakor navaja Ivan Veber. Močne in zdrave živali, ki preživijo, so vsekakor dobra osnova za nadaljnji razvoj populacije. Pri preveliki številčnosti pa k slabi kakovosti pripomorejo tudi teritorialni odnosi med posameznimi živalmi. Srnjad je teritorialna divjad in vsaka žival mora imeti za ustrezen razvoj svoj areal bivanja, ne je teritorij, ki ga tudi označuje, varuje in po potrebi brani. Predvsem si lastijo tak teritorij močnejši, nad 6 let stari srnjaki, ki so glavni nosilci populacije (če jih seveda ne primanjkuje). Taki srnjaki preganjajo mlajše in slabše, ki zato ne najdejo svojega življenjskega prostora, predvsem zaradi prenaseljenosti. Takšne živali so izpostavljene psihičnemu pritisku, doživljajo strese in so bolj podvržene boleznim. Neredko zaidejo v takšne predele, kjer zanje

ni ustreznih življenjskih pogojev. Tako pridemo do ugotovitve, da je število živali omejeno s številom razpoložljivih teritorijev. Vsekakor takih teritorijev ne moremo razširiti ali razdeliti, zato pa moramo odvečno število slabših po kakovosti odstreliti.

Številčnost je treba zmanjšati na znosno mejo oz. na toliko živali, kolikor jih lovišče s svojimi prehranbenimi in drugimi pogoji zmora ustrezno preživljati. Nikakor pa ne smemo prepustiti gospodarjenja z divjadjo stihiji, misleč, da bo že narava naredila svoje. V preštevilni populaciji je vsekakor nujno treba povečati odstrel, seveda v pravi meri, s težiščem na mladičih, enoletni in ostareli srnjadi. Predvsem pa moramo pri tem upoštevati življenjske pogoje in paziti, da ne porušimo ekosistemskih odnosov.

Robert Mernik

Nenavadna noč na Nanosu

September. Čas, ko lovca neka čudna sila vleče v gozd, čas, ko vasuje jelen in s svojim mogočnim rukanjem oznanja gozdovom po dolinah in hribih, da tu kraljuje on, edino le on. Marsikdo ga je že slišal, domišljavega lepotca! Tiste dni pred polno luno je tudi mene preplavila silna želja, da bi prebila noč na Nanosu. Nepristano sem mislila na to. In prišel je dan, ko mi je soprog pomagal znositi vso potrebno kramo v avtomobil. Ko me je ljubeznivo objel, mi zaželel dober pogled, sem se prav otroško srečna odpeljala. Med potjo sem nepristano mislila na jelena. Ljubimec, ta noč je najina! Ti si želiš košuto, jaz pa tebe! Komu se bo želja izpolnila?

Na gozdno jaso sem se pripeljala, ko se je dan nagibal k večeru in so vrhovi Nanosa metal dolge sence po dolini. Splezala sem na prežo, od koder se mi je nudi lep razgled daleč naokoli. Za gostim grmovjem se je pasla srnjad. Srnjak, srna, mladič in jaz smo se vsi skupaj otepali nadležnih mušic, ki so mi nesramno silile celo v nos.

Od nekje se je vzela lisica. Toda ni dolgo stala na robu

Tone Prestor (desno) in Željko Štahan, ko so 10. 9. 1978 pripeljali gamse iz Kamniške Bistrice, lovišče »Kozorog«, v Lomsko Dulibo na Velebitu

jase. Ko se je prepričala, da ni nevarnosti, je začela loviti kobilice.

Tudi meni se je oglasil želo-dec. Povečerala sem in nekajkrat srknila iz steklenice domačo barbero. Moja samozavest je bila na višku. Še malo pa bo napočil moj čas. Medtem se je znočilo. Izgini-le so zadnje sence in Nanos se je zavil v plašč noči. Ozrla sem se proti nebu in ostrmela. Namesto lepe, okrogle polne lune je tam viselo nekaj jabolčnemu ogrizku podobnega. Kaj je vendar to? Nocoj bi moralo biti vse svetlo! Sem se zmotila v koledarju? Ne, moj mož me je na-plahtal!

On mi je rekel, da je nocoj ščip, polna luna! Je želel biti sam? Imeti mir pred menoj? Seveda, zato mi je pomagal, da sem čimprej odšla... Sicer pa, naj bo že kakorkoli. Vsekakor je v naročju gozda najlepše! Glasovi nočnih ptic, ki jih čez dan ni slišati, so nadvse zanimivi. Noč ima svojo moč in drugačen svet okrog mene mi je tako ljub. Nemočna, rahlo užaljena, vendar srečna, sem zaspala.

Uro po polnoči sem se prebudila. Jasa pod menoj je bila razsvetljena in moj rumeni avtomobil je bil v svitu polne lune kakor limona. Nad travami, meter od tal, je visela rahla meglica kakor svilen pajčolan. Bilo je čarobno lepo.

Strmela sem in dojela le to, da je prepozno za zalaz na jelena. Sicer pa, ali se je to noč sploh oglašal?

Zgodaj zjutraj sem se odpeljala v drugi del lovišča, da se z lovskimi tovariši udeležim skupnega lova. Veselo so me pozdravili za dobro jutro. Nekdo me je pa vprašal: »Ti, ki si prespala v lovišču, si gotovo sinoči opazovala lunin mrk?«

Sonja Groznik, LD Nanos

Košutin mladič sredi travnika pri Borovnici

Zaradi lepega vremena in suše se je pričela letos košnja sena prej kakor druga leta, že konec maja. Takrat sem doživel dogodek, ki ga vse življenje ne bom pozabil.

Jelenje tele se je skrilo v visoki travi

Foto M. Korošec

Dopoldne sem z motorno kosilnico kosil na travniku »Pri žagi«, blizu naše vasi. Tedaj se mi iz visoke trave na strani kosilnice zvali žival. Nisem vedel, kaj je, ker sem bil pozoren na košnjo. Kosil sem do kraja, obrnil kosilnico in šel nazaj pogledat. Kakšne tri korake pred seboj sem zagledal košutinega mladiča, ki se je potuhnil v travo. Ko sem se mu hotel bolj približati, se je dvignil in odkorakal kakih dvajset metrov na sosednji travnik in se ulegel zopet v visoko travo, kjer ga je bilo zaradi varovalne barve težko opaziti. Če si ne bi točno zapomnil mesta, kjer se je ustavil, ga kasneje sploh ne bi našel.

Na travniku je bila tudi stričeva žena in njegov sin Jožko, ki sta takoj prihitela gledat, kaj je. Opozoril sem ju, da se mladiča ne smeta dotikati, saj ga potem košuta lahko zapusti, ker ima dah po človeku. Zbirati so se začeli tudi drugi vaščani, ki so bili na travnikih in so hoteli videti, kar se le redko vidi. Sem mlad lovski čuvaj in vem, kako je treba ukrepati v takem primeru. Počakal sem, da so se ljudje odstranili.

Imam fotoaparatus, s katerim sem se popoldne vrnil na travnik. Ko sem se približal mladiču na strelno razdaljo, se je dvignil in premaknil v še gostejšo travo. Jaz seveda za njim in nekajkrat sem pritislil na fotoaparatus sprožilec. Trud ni bil zaman; nekaj posnetkov je le uspelo.

Zanimalo me je, kaj se bo zgodilo zvečer. Dogovoril sem se s stricem Jožetom, da gre zvečer opazovat. Res je odšel in z njim tudi njegov sin Jožko. Komaj se je zmračilo, je že prišla mati košuta in odpeljala svojega telička v naročje varnega gozda.

Marjan Korošec

Čudna Jerebova »pesem«

V aprilski številki letošnjega Lovca je na strani 121 članek z naslovom »Zadnja pesem goničev«. Članek ni slab, celo zanimiv je, le da je vse preveč enostranski. Zadeva pa tudi našo lovsko družino in mi je stvar znana. Zato se čutim dolžnega napisati tudi »drugo«, manj čustveno obarvano, pa zato bolj objektivno resnico.

Glavna napaka, ki se vleče skozi ves Jerebov članek, je, ker si lajša dušo s tem, da vali vso krivdo na druge, celo na sosednje lovske družine, čeprav sam niti s prstom ni mignil, da bi jih obvestil o pobegu svojih psov. Po njegovem bi lovci morali kar sami od sebe ujeti psa, ugotoviti lastnika in ju vrniti. Nekam čudno pozna tovariš Jereb svoje pravice in dolžnosti drugih! Mimogrede naj povem, da je Jereb tudi na sodišču dajal različne izjave, kako sta mu psa ušla. V članku pa nič ne pove, v kakšnem stanju sta bila psa, ko sta se

zatekla k hiši. Bila ju je sama kost in koža, polna klopov in iz nosa se jima je cedil gnoj. Napravila sta vtis, da sta bolna in da utegneta bolezen raznesti po okolici.

Lovci na splošno ne odobravamo načina, kako je vaščan pokončal psa. V njegovo opravičilo pa je le treba povedati, da je storil vse ali skoraj vse, kar je vedel in znal, da bi psa dobila lastnika. Lovci prizadetega poznamo: ima pošten odnos do narave in z nami sodeluje. Ne glede na način, kako je dejanje izvršil, tu gotovo ni šlo za »brezvestno pobijanje«, temveč za rešitev bolnih živali pred dokončnim shiranjem.

Tovariš Jereb bi lahko omenil tudi »gorje«, ki ga povzroča jo psi klateži po lovišču, ne glede na njihov rodovnik in pasmo. Lastnik, ki svojima psoma namenja toliko skrbi po njuni smrti, bi jima skrb moral posvetiti, ko je bil še čas!

Lovci LD Šentjošt menimo, da je žal v marsikateri lovski družini nekaj ničvrednih psov, čemur je največkrat kriv lastnik sam. Vemo tudi, da se predvsem mladi psi radi izgubijo. Iščemo jih tako, da se medsebojno obveščamo. Ni pa pri nas navada, da bi o tej vrsti »najdenih predmetov« obvestili postajo milice.

Jože Praprotnik,
LD Šentjošt

Lovska kinologija

Tekma in PNZ na krvnem sledu pri Stari cerkvi

Prireditve je bila 22. julija 1979 in jo je organiziralo Lovsko kinološko društvo Kočevje. To je bila prva tovrstna kinološka prireditve po preureditvi kinološke organizacije.

Za tekmo je bilo prijavljenih

9 psov, za preizkušnjo naravnih zasnov (PNZ) na krvnem sledu pa 4 psi. Vendar je tekmovalo le 6 psov in na preizkušnji so nastopili le 3 psi.

Sodniki so dan pred prireditvijo položili 9 sledov, dolgih po 800 m in za preizkušnjo naravnih zasnov 4 sledove po 250 m. Za vsak sled so porabili 1,5 dl krvi divjadi.

Vreme je bilo dan prej vroče in soparno, na dan prireditve pa oblačno in z zadostno vlago, da so psi uspešno sledili in dosegli lepe uspehe.

Najboljši na tekmi so bili:

1. Hanoveranka Tisa, poležena 19. 11. 1974, dosegla 148 točk in I. oceno. Vodnik Maks Konečnik.

2. Resasti jazbečar Okl, poležen 17. 4. 1975, dosegel 106 točk in II. a oceno. Vodnica Helena Ilc.

3. Lovski terier Ari, poležen 7. 2. 1971, dosegel 101 točko in II. b oceno. Vodnik Andrej Puželj.

Nadalje sta nastopila še 2 brak-jazbečarja in dosegla III. a in III. b oceno. III. c oceno pa je dosegla resasta jazbečarka.

Preizkušnjo naravnih zasnov so uspešno opravili vsi 3 psi: dva hanoveranca in brak-jazbečar.

Prireditelj Lovsko kinološko društvo Kočevje je 3 najboljših nagradilo.

Organizacija prireditve je bila odlična. Vodniki psov na Kočevskem se zelo zanimajo za sledenje psov po krvnem sledu. V razgovoru po prireditvi so zastopniki lovskega kinološkega društva obljubili, da bo zadevna literatura odslej dostopnejša ter da bodo po bazenih organizirali strokovna predavanja.

Miloš Kelih,
kinol. sodnik

Prijavljena legla

Brak-jazbečarji (JRBj):

Leglo 24. 9. Rejec Anton Kladnik, Sela, Podčetrtek.

Leglo 7. 9. Rejec Alojz Mikolič, Sp. Poljčane 32, Poljčane.

Leglo 22. 7. Rejec Janez Orešič, Vrhole 45, Laporje.

Leglo 8. 8. Rejec Ivan Jelenc, Sp. Idrija 152, Sp. Idrija.

Leglo 1. 9. Rejec Zdravko Štular, Podnart 51, Podnart.

Posavski goniči (JRGp):

Leglo 30. 9. Rejec Jože Šimenc, Poljane 17, Rečica ob Savinji.

Istrski kdl. goniči (JRGki):

Leglo 1. 9. Rejec Jože Glad, Ograja 10, Kuželj.

Leglo 30. 7. Rejec Franc Jakše, Orehovica 25, Šentjernej.

Kinološka zveza Slovenije

Šaljive

Polharska

Bilo je v tistih planskih letih 1949—50. Takrat so bukke dobro rodile, da je bilo obilo žira in tudi polhov.

Tedaj sem bil še mlad lesni manipulant in sem hodil vsak dan k sekačem v gozdni predel Keln-Ladiha prevzemati izdelane gozdne sortimente.

Polhi so že dolgo pridno luščili žir, pa je tudi mene premagala — kljub obilici dela — stara polharska strast. V nedeljo konec septembra sem tudi jaz nastavljal nekaj pasti. Moji sodelavci, sekači in cestarji, so že na veliko lovili in se hvalili, kdo je ujel večjega in bolj sivega starca.

Naslednje jutro sem šel bolj zgodaj v gozd, da spotoma pogledam, če se je v nastavljene pasti kaj ujelo. Imel sem srečo. Ujetih je bilo nekaj lepih polhov, vmes tudi starcev. Vse sem lepo pospravil v nahrbtnik, ko zagledam past dvojnik ali »duplar« na sosednji bukvi. Iz »duplarja« pa sta vsak s svoje strani visela ujeta velika polha. Malo naprej sem opazil še drugo skrinjico in zopet polha v njej.

Tedaj mi je šinilo v glavo, da bi koga nekoliko spravil v zadrego in razmišljanje. Hitro snamem z bukke dvojnik, vzamem oba polha iz njega, a ju vtaknem spet nazaj, vendar tako, kakor da sta ujeta za zadnjo plat in ne za vrat. Na

ta način sta prvi polovici polšjega telesa viseli iz skrinjice. Enako sem »popravil« polhe še v nekaj drugih pasteh.

Računal sem, koliko smeha bo povzročila ta moja potegavščina. Ko sem odhajal, sem se še enkrat ozrl po polhih, ujetih za zadnjo plat, ki so s svojimi črnimi očmi buljili vame.

Naslednji dan, ko sem bil zopet skupaj z delavci, ni nihče niti z besedico omenil potegavščine, kakor da se ni nič zgodilo. Zato sem opoldne pri kosilu kar sam zastavljal vprašanje: »Fantje, meni se je pa danes ujelo nekaj polhov, ampak ne za vrat, pač pa za zadnjo plat. Ali se je še komu kaj takega zgodilo?«

Tedaj je stopil k meni delavec Franc: »Kaj so se tudi tebi, Edvard, ujeli polhi za rit? Razmišljal sem, zakaj tako. Morda ne uporabljam prave vabe? Škoda, ker nisem ugotovil, ali so bili ujeti moškega ali ženskega spola. Ali si ti kaj ugotavljal? Po moje so bile to same polhinje, saj so

ženske na splošno zahtevnejše kakor moški. Za tisto, kar nastavljajo, se tudi ujamejo!« Vsi smo prasnili v smeh in hoteli smo še zvedeti, s kakšno mažo je namazal skrinjice, da je ujel samice.

Nekoliko užaljen mi je Franc potem pojasnil: »Po polhe sem poslal svojega fanta. Ko jih je prinesel domov, mi je nekako s strahom zaupal, da se je šest polhov ujelo za rit in ne za vrat. Strogo sem mu zabičal, naj tega nikomur ne pove, saj ne bo nihče verjel in še smejali se nama bodo. Toda s tem, ker si me izzval, si se pa tudi izdal, da si mi ti obrnil polhe. Ampak tale potegavščina ne bo zastonj! Vsak za rit ujeti polh te stane liter vina!«

Kaj sem hotel, prijatelja nisem hotel izgubiti, plačal sem in vino smo izpili v dveh rundah.

Po pripovedovanju lovskega veterana Edvarda Pojeta zapisal —

Franc Kalič,
LD Draga-Trava

Narisal Fl. Ipavec

električna ograja HERKULES ELECTRONIC

uspešno varuje poljske kulture pred:
divjimi prašiči, medvedi, jelenjadjo, srnjadjo

Herkules electronic v dveh izvedbah:

1. baterijski prenosni, tip HS 3
2. vklopljanje na omrežno napetost 220 V

ROMAN GORJUP Elekromehanika

Šmarca 85

61240 KAMNIK

Telefon (061) 831 105

Stenski koledar za lovce za leto 1980

Fotokino klub DIANA bo tudi letos izdal in založil stenski koledar za leto 1980, s 13 izvirnimi posnetki obvodnih ptic.

Koledar bo tiskan na umetniškem mat papirju v 5 barvah, v formatu $33,5 \times 49$ cm. Vezan bo s kovinsko spiralo in vložen v kartonsko vrečko. Na podložnem kartonu bodo opisi vseh fotografiranih ptic.

Koledar bo lahko lep okras lovskih sob in koticov ter nadvse primerno darilo osnovnim šolam in vsem ljubiteljem narave, ki kakorkoli sodelujejo z lovskimi družinami pri varstvu divjadi in narave sploh.

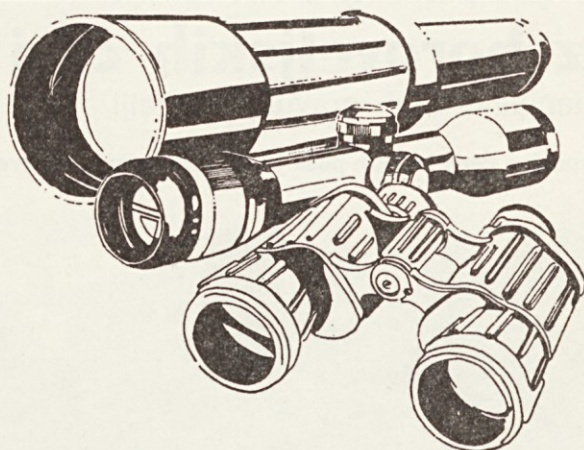
Lovske družine in druge lovske organizacije ga naročajte v poslovalnicah LOVEC: v Ljubljani, Gosposvet-ska 12, — v Celju, Tomšičev trg 13, — v Mariboru, Gregorčičeva 11, — v Novi Gorici, Prešernova 17.

Naročila sprejemajo do 1. novembra 1979. Cena izvodu je 70 din.

Posamezniki ga bodo lahko kupili v vseh navedenih poslovalnicah od 1. decembra 1979 dalje.

Lovske družine in druge lovske organizacije, ki želijo (za doplačilo) na podaljšku podložnega kartona svoj naslov oziroma propagandni odtis, naj dostavijo naročilo z natančnim besedilom najkasneje do 1. oktobra 1979 neposredno na naslov: Fotokino klub DIANA, Župančičeva 9, 61000 Ljubljana.

Precizni lovski pripomočki »HABICHT«

SWAROVSKI OPTIK

TIROL

Izdelke tirolske tovarne optičnih instrumentov
SWAROVSKI, vse s Habicht optiko:

- modernizirane dvoglede 7×42 MDV in 10×40 MDV; (MDV = naravnavanje vsake priročne leče posebej)
- odlične dvoglede, tudi z gumijasto oblogo in z nastavitvijo ostrine za vsako oko posebej, 7×42 MDV GA in 10×40 MDV GA;
- najkvalitetnejše monokularne daljnoglede (spektive) z gumijasto oblogo, 30×75 ;
- strelne daljnoglede, jeklene in iz lahke kovine od 4×32 do 6×42 ;
- najnovejše daljnoglede NOVA

in municijo Hirtenberg ter puške Steyr-Mannlicher

IMA STALNO NA ZALOGI GENERALNI ZASTOPNIK
ZA JUGOSLAVIJO TOVARN SWAROVSKI,
HIRTENBERG IN STEYR

Hans Fanzoj

puškarna

Borovlje — Ferlach

Griesgasse 1

Avstrija

Najnižje eksportne cene!

Novo v prodaji

BOKARICE

Izdelek puškarne SAVA KRANJ

iz boroveljskih cevi

menjalne cevi, gravura po želji

Prodajna cena lovskih pušk je znižana zaradi ukinitve prometnega davka

Slovenijašport

Export-Import | p. o.

Ljubljana | Jugoslavija

Prosimo, vrnite nam izvode glasila LOVEC!

V tem letu smo poskusno prešli na računalniško vodenje evidence o članih oziroma prejemnikih glasila LOVEC.

Zaradi tehničnih napak so lovci nekaterih lovskih družin, zlasti s področja Zveze lovskih družin Maribor, prejeli po dva izvoda nekaterih števil, zlasti junijske številke (Lovec, št. 6/1979). Zato so pa lovci nekaterih drugih lovskih družin, (npr. Jamnica, Peca, Koprivna, Pogorevc, Bistra) ostali brez teh izvodov.

Vljudno prosimo vse člane lovskih družin in druge sprejemnike naše revije, ki so prejeli po dva izvoda kake številke (še prav posebno junijske), da nam drugi izvod vrnejo neposredno ali preko tajnika svoje LD. Le tako bomo mogli ustreči prošnjam oz. upravičenim zahtevam članov naših lovskih družin in drugih naročnikov, da bodo kompletirali dosedanje številke tega letnika. Naklada nekaterih števil (zlasti Lovec, 6/79) je namreč v celoti pošla.

Za uvidenost in tovariško pomoč se vsem, ki nam bodo vrnili zaprosene izvode Lovca, že vnaprej iskreno zahvaljujemo.

Lovska zveza Slovenije, Župančičeva 9, p. p. 505, 61001 Ljubljana

MALI OGLASI

Prodaj puško za streljanje na umetne golobe, Super Brno Trap, kal. 12—12. Informacije po telefonu (061) 819 134.

Prodaj boroveljsko tricevko petelinko, kal. 16—16, 9,3 × 72 R, in 50 krogelnih nabojev. Maks Osvald, Duh na Ostrem vrhu, 62352 Selnica ob Dravi, tel. (062) 68 070.

Prodaj novo bokarico tricevko, izdelano v Borovljah, kal. 7 × 65 R — 16 — — 22 W. Magnum, z daljnogledom Swarovski 4 ×. Vili Ješovnik, Ul. bratov Rozman 4, 61000 Ljubljana, tel. (061) 41 151.

Zaradi starosti in bolezni poceni prodaj lovsko puško, kal. 16—16, v dobrem stanju. Anton Klepec, Bezgovica 8, 61337 Osilnica.

Prodaj psičko brak-jazbečarko, staro 1 leto, telesna ocena dobro. — Lado Nučič, Hribska pot 11, 61290 Grosuplje.

Prodaj po ugodni ceni vse izvode revije Lovec (nevezane) od leta 1950 do leta 1979. — Anton Pulitika, Želeška c. 21, 64260 Bled, tel. (064) 77 757.

Prodaj mladiče lovske ferierje, stare po 3 mesece. — Vili Ferluga, Štrekljeva 22/a, 62000 Maribor.

Prodaj dve leti starega kratkodlakega istrijanca s prav dobro telesno oceno. — Franc Herle, C. 9. avgusta 97, 61410 Zagorje ob Savi.

Prodaj deset mesecev stare bavarske barvarje — psice. Urban Bernik, Bukovščica 25, 64227 Selca.

SLIKE NA OVITKU:

1. Temno rjava lisa — imenovana podkev — na prsih je skoraj zanesljiv znak, da je (poljska) jerebica samček.

Foto Laszlo Studinka

2. Fazan — petelin, kitajske podvrste oziroma grivnjač (torquatus), ker ima bel ovratnik in perne čopke

Foto Branko Galjot

3. Fazanka

Foto Branko Galjot

4. V septembrskem jutru v lovišču Lovske družine Brezovica pri Ljubljani

Foto Peter Adamič

BARVNA SLIKA
NA OVITKU ZADAJ:

Polh je slab telovadec

Foto Janez Černač, Diana

